

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto VIII.

Ljubljana, 21. novembra 1936

Štev. 46a.

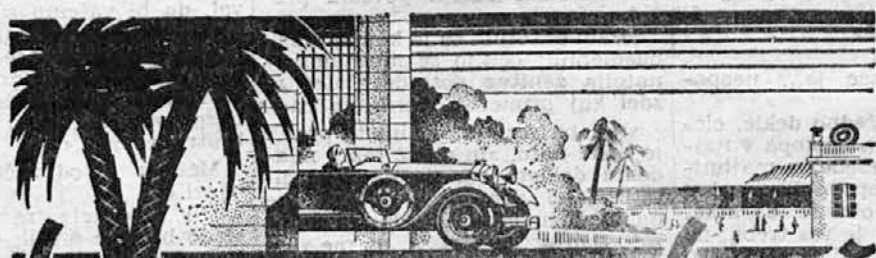
Izhaja vsak četrtek. — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Tyrševa cesta št. 29/1. Poštni predal št. 345. Račun Pošne hranilnice v Ljubljani št. 15.393. — Rokopisov ne vračamo, nefrankirani dopisi ne sprejemamo.

Naročnina za četrlet 20 Din, za pol leta 40 Din, za vse leto 80 Din. — V Italiji za vse leto 60 lir, v Franciji 50 frankov v Ameriki 2 1/2 dolarja. — Naročnino je treba plačati vnaprej. — Za odgovore je priložiti znamko.

Berite naš novi ljubezenski roman!

Prepričajte se sami,

- da je zasnova »Zakona na poskušnjo« čudovita in nevsakdanja in dejanje čedalje zanimivejše;
- da je junakinja našega romana, 23letna Marcela Fernandova, ne samo lepa in bogata, temveč kljub svojim muham tudi zelo prikupna;
- da je junak našega romana, nekam skrivnostni Noel Mercier, ne samo čeden na oko in duhovit, temveč tudi sicer mož na svojem mestu;
- da je ljubezenska povest, ki se razpleta med njima, polna velike in nežne ljubezni, takšne, kakršno poznata le dve ljubeči se srca, in da je prav zato ta roman tako napet in zanimiv;
- da je »Zakon na poskušnjo« eden izmed naših najboljših romanov zadnjih let.

Zakon na poskušnjo

Roman iz naših dni

I. Uvod

Marcela Fernandova je zalo a tmoglavo dekle brez očeta in matere. Zelo bogata, zato si tudi mnogo domišlja na svojo samostojnost in neodvisnost, vendar drugače ni slabega srca; narobe. Ker je lepa in petična, se snubci kar tepejo za njo, toda ona je doslej vse po vrsti zavrnila. Stahuje v lepi palači v osrčju Pariza, sama s svojo nekdanjo vzgojiteljico, sedanjo družabnico Marijo Duvalovo, starejšo gospodično, ki služi milijonarkinim muham in kapricam za strelod.

Prav danes je mlada objestnica na vse zgodaj predramila staro devico — samo zato, da ji pove, da se je na lepem sklenila omožiti! Pa ne tako kakor se navadno može dekleta njenega stanu: moža si misli izbrati v ženitveni posredovalnici! Kupiti si ga hoče kakor navadno blago! Takšno misel ji je namreč vdihnili neki španski pisatelj, ki ga je brala tisto noč.

Marija se je seveda zgražala nad tolikanj nezasišanih namerami svoje nekdanje varovanke.

II

»Uboga Marcela,« je vzdihnila stara dama, majaje z glavo. »Saj ne najdem več besed, da bi vam izbrala take misli iz glave. Morali bi vendar vedeti, da je zakon le prerena stvar, in ne gre, da bi si ga človek gradil na takile prenapeti ideji zmešanega romanopisca.«

»Zakon je hudo žalostna stvar, vsaj v današnjih časih,« je grenko pripomnila deklica.

»In vendar je to za žensko edini pravi stan.«

»Zato tudi mislim tako resno na ženitev; mar nimam že tri in dvajset let?«

»In ženinov se ne manjka!« je vzkliknila družabnica. »Mislim, da bi se med njimi dobili tudi možje iz boljših družin.«

Marcela je vstala in zazehala. »Takile, boljši kandidati me hudo spominjajo raznih pastetnih znamk: čim manj vredno je blago, tem bolj ga reklama poveličuje. Hvala lepa za takele žalostne zaročnice z donečimi imeni. Izbrala sem si rajši drugo pot, tako, ki bo bolj po mojem okusu. Če se mi ne bo obnesla in če ne bom našla bele vrane, ki jo iščem, se bom še zmerom lahko premislila.«

Stara dama je obupno zavila oči. »Le kaj naj vam še rečem, ubogi otrok?« je vzdihnila, zares žalostna, da ne more svoje varovanke pregovoriti.

»Kaj bi mi rekli: čestitajte mi, prijateljica moja! Zakaj bi si jemali k sreči, veseliste se rajši: saj se bom poročila z ženinom, ki si ga bom sama izbrala!«

Toda njena družabnica se še ni dala potolažiti.

»A kako vendar,« je povzela čez nekaj časa, »kako vendar si mislite... kupiti moža? Po časopisih?... Z ženitnim oglašom?«

Marcela se je zasmejala. Njen mladostni, nepriljubljeni smeh je izdajal hkratu neomajno voljo, ki ne pozna omahovanja.

»O, Marija, kako ste naivni! Ali si me lahko mislite, kako nesem takle ženitni oglaš v upravo tega ali onega dnevnika in čakam na pošto ležeči odgovor?«

»Tak mislite svojo željo kar ustno razglasiti med snubci?«

Mlada milijonarka ni odgovorila. Vstala je in se z naslado pretegnila pred tridelnim ogledalom, ki je nedoločno odbijalo njeno vitko postavbo.

»Zdaj vas pa zares zapustim, dobra moja Marija. Veste, kam grem? Naravnost v »Selekcijsko agencijo«, najresnejšo ženitno posredovalnico, kar jih poznamo na Francoskem.«

Stara dama je planila pokone. »V ženitno posredovalnico! Saj ni mogoče Marcela! Nikar, dete moje, rotim vas, ne spuščajte se v takšno pustolovščino!...«

Toda razgrano deklica se ni niti zmenilo za strahove svoje družabnice.

»Le potolažite se, ljuba moja, saj vam bom sproti poročala o vsem, kar se bo novega zgodilo, in vem, da se boste tudi vi veselili z menoj.«

Mlada milijonarka je vsej zmeden stari dami poslala s prsti poljub, in že je smuknila skozi vrata.

III.

»Selekcijska agencija«, kamor se je Marcela odpeljala, je imela svoje prostore v eni izmed redkih mirnih ulic v osrčju mesta.

Ta zavod je bil že več let na glasu nenadkriljive posredovalnice, saj je združil že nič koliko parov — pošteno in v mejah zakona, kajpada, zraven pa tudi (in to se vselej ne razume samo po sebi) v srečo mladoporočencev.

Nihče ni mogel prehlvaliti vestnosti njenega ravnatelja in njegove poštenosti; prav zato so se ljudje tako radi zatekali k njemu, saj so imeli v njem dobrega prijatelja in izkušnega svetovalca za najusodnejši korak, ki ga človek stori v življenju. Kdor je potrkal pri njem, ni nikdar odšel razočaran.

Povojne razmere so mnogo pripomogle k naglemu razvoju te velesodobne ustanove. Po sklenitvi miru so ljudje kar drli v zakon, vsi veseli, da je konec stiske in gorja, komaj čakaje, da se vrnejo spet v normalno življenje. Pri tem pa niso dovolj gledali na lastnosti, na vrline in napake svojih

bodočih zakonskih tovarišev; glavno jim je bil zakon sam — potem bo že Bog dal, da bo kako. Kajpada je to za srečen zakon premalo, in tako je vzklikla »moda« ločitev in razporok. Potlej je nastopila druga faza, doba opreznosti in čakanja: ljudje so videli okoli sebe le preveč nesrečnih zakonov, videli so le premožno razhajajočih se parov — in se niso več upali na slepo v ta skrivnostno-sladki, pa zraven le prevečkrat tolikanj bridki jarem, ki mu je zakon ime.

Takšne so bile okoliščine, ki so rodile »Selekcijsko agencijo«, ženitno posredovalnico čisto posebne vrste, skoraj bi rekli, neobhodno potrebno za sedanjo sebično in uživanja lačno boljšo družbo. »Selekcijska agencija« ni poznala razočaranja.

Kdor se je obrnil do te ženitne posredovalnice, je natanko izvedel, koliko je njegovi bodoči nevesti let, kako je z zdravjem njenega želočca in kakšno zgodovino imajo njeni starši in sorodniki. Deklet pa ni mogel nihče več slepariti zastran višine svojega zaslužka, zastran svojih navad, dobrih in slabih, in zastran svojih ljubezenskih dogodivščin.

Kdor se je torej ženil pri »Selekcijski agenciji«, je vsaj vedel, kaj bo v zakon dobil — tem bolj ker je vsakega ženitvenega kandidata in vsako kandidatko preiskal nepodkupljivi zdravnik, ki ga je plačevala ta originalna ženitna posredovalnica.

Njen sloves je prišel tudi Marceli do ušes. In tako je mlada milijonarka tisto jutro nekaj hiš pred poslopjem »Selekcijske agencije« stopila iz avtomobila, da ne bi šofer vedel, kam je namenjena, in peš krenila proti moderni večnadstropnici. Tam je pozvonila in povedala, da želi govoriti z ravnateljem samim.

Toda ravnatelj je sprejemal samo naročene stranke in le ob določenih urah, tako strogo je bil odmerjen njegov čas. Sluga je že hotel odvesti Marcelo k nekemu podrejenemu uradniku, ko je zagledal v obiskovalkinih rokav mamljiv bankovec. To je njegovo hladno vljudnost na mah ogrelo; priklonil se je, prosil damo naj potrpi nekaj minut, in jadrno izginil.

Gospod Morel je bil mož kakih petdesetih let, zelo izbranega nastopa in oblečen z nevsljivo eleganco. Kdor je z njim govoril, ni imel vtisa, da ima opravka s človekom, ki se ukvarja s tolikanj kočljivo stvarjo, kakor je poklicno posredovanje zakonov.

Marcela je čakala kakih deset minut, ko je prišel ponjo lakaj.

Gospod Morel jo je sprejel kar najljubezniveje. Njegove oči, va-

jene, na prvi pogled prodreti moškimi in ženskimi v dušo, so takoj videle, da nimajo opravka z vsakdanjo stranko. Mlada dama je bila preveč zala in preveč izbrano in okusno oblečena, da si ne bi mogla sama poiskati moža. Ta mala in ohola glavica s prezirljivim usmevom na ustnicah je bila bolj ustvarjena za odklanjanje vsiljivih snubcev, kakor pa da bi se za njimi pehal.

Vse to je ravnatelj agencije uganil prvi mah. Zato je bil nasproti mladi in lepi neznanki še posebno ljubezniv, dobro vedoč, da ji mora vlti zaupanje, če hoče, da bo njen obisk obrodil uspeh.

Sicer je pa tudi Marcela že koj ob vstopu čutila, da sme temu človeku zaupati.

»Hotela sem po vsaki ceni govoriti z vami, gospod ravnatelj, zakaj nagibi ki so me pripeljali k vam, so docela zasebnega značaja; tudi vas moram prositi popolne zamolčljivosti.«

»Za stran tega se ne bojte mada: diskretnost je zaimočena vsakomur, kdor prestopi prag te hiše. Ko boste bolj spoznali našo agencijo in njeno osebo, boste videli, da lahko vsakomur od nas brez skrbi zaupate.«

Njegov glas je bil miren, resen in odmerjen.

»Vzlic temu bi rada prav z vami govorila,« je menila Marcela s svojim najbolj očarljivim smehljajem.

Mislila je, da bo v posredovalnici na kratko povedala svoje zahteve in pogoje in odprla denarnico, pa bo vse urejeno. Toda že po prvih Morelovih besedah je spreviedla, da se le tedaj lahko zanese na pomoč vsemogočnega ravnatelja, če ne bo puščala v nemar njegovih nasvetov.

»Na uslugo sem vam, mada me,« se je priklonil ravnatelj. »Če mi izvolite podrobno popisati svoje želje in zahteve, se bom potrudil, da vam ustrežem v vaše popolno zadovoljstvo.«

Deklici je bila glava tako polna njene ideje, da ni bila prav nič v zadregi, ko je začela ravnatelju govoriti o njej. Rada bi dobila moža, je razlagala, takega ali takega; za njegovo zunanost ne gre, da je le dovolj visoke postave in prijetnega obraza.

Toda tisto, na čemer je najbolj vztrajala, sta bili njegova vzgoja in izobrazba. Njen mož mora biti kratkočasen v družbi, izobražen, ljubezniv in prizadeven, iz dobre družine, vaje občevarja z »boljšimi« ljudmi in neomadeževane preteklosti.

Naposled je še strogo zarisala mejje svojega zakonskega razmerja z njim: njen mož in ona bi sicer živela kot dobra tovariša, vedla bi se drug proti drugemu kar se da vljudno, zanimala bi se za iste stvari, imela iste prijatelje. Njen zakonski tovariš bi jo moral braniti, če bi bila sila, in ravnati v vseh pogledih z njo kakor z zelo drago mu prijateljico; toda tu bi se njuno razmerje nehalo. Kajti Marcela se je vnaprej zavarovala zoper njegovo možko podjetnost in jo je odločno odklonila — vsaj dotlej, dokler ne bi svojega moža temeljito spoznala in dokler se ne bi zanesla, da si je res izbrala pravega tovariša za vse življenje. Vse dotlej je pa želela ostati popoln gospodar nad samo seboj, varna pred dvorjenjem in poželjenjem zaljubljenega zakonca... Pozneje — morda, kdo ve! Toda do

tega »pozneje« hoče brezpogojno ostati sama svoj gospod.

Dotod je Morel mirno poslušal, le sem pa tja je nemo prikimal, češ da razume, kaj deklica hoče; vse se mu je zdelo izvedljivo. Toda pri njenih poslednjih zahtevah je nabral obrvi.

»Naj vam takoj povem, gospodična, da se mi ta pogoj zdi težko izvedljiv. Kateri pameten, pošten in ponosen mož — in takega si vendar želite — bo pristal na tak pogoj? Mogoče je le dvoje: ali bo do vas nebržen in se bo skušal odkodovati drugod: v tem primeru vas bo grizla njegova mrzlost. Ali se bo pa zaljubil v vas in bo hotel navezati intimnejše stike z vami.«

Marcela je prezirljivo našobila ustnice. Morel se je nasmehnil.

»Izvolite se, gospodična, za nekaj sekund živjeti v položaj takšnega zakonskega moža. Dovolj zali ste, da bo zveza z vami laskala še tako hladnemu človeku, toda če mu ne bo namenjeno, da bi imel sam... recimo: koristi... od vaše lepote — čemu naj mu potem bo takšen zakon?«

»Vidite, gospod ravnatelj, tule bi bilo primerno omeniti denar...«

»Denar?«

»Bogata sem, zelo bogata! Zato ne zahtevam, da bi bil tudi moj mož petičen...«

Gospod Morel se je pritrdilno nasmehnil.

»To je kajpada zanj vpoštevanja vredna odškodnina!«

»Tem bolj, ker bo možu, ki si ga bom izbrala, zagotovljeno prijetno in neskrbno življenje: popotovanja, vse mogoče zabave, razkošni hoteli, luksuzni avtomobili. Skratka, vse kar more olajšati in olepšati življenje.«

»Zdaj že bolj razumem vaše zahteve, gospodična.«

Marcela se je nasmehnila. Vsa srečna, da se vendar že lahko postavi s številkami, je povzela:

»Kar se osebnih potreb tega gospoda tiče, mislim, če mi bom plačala dvanajst tisoč frankov na mesec, da mu bo to nekoliko odtehtalo nevšečnost, ki jo utegne takle mlad gospod občutiti ob zavesti, da je svoji ženi samo po imenu mož.«

Morel ni odgovoril. Številke mlade dame niso šle mimo njega. Toda vzlic temu je moral še zmerom misliti na čudne zahteve in predloge svoje klientke. Sam pri sebi je tehtal, kaj govori za sprejetje teh zahtev in kaj ne, in se je skušal živjeti v to, kaj bi sam dejal o taki »kupčiji«, če bi kandidiral za tak zakon.

»Morda bo moči ustreči vaši želji, gospodična,« je naposled dejal, »pod pogojem, da boste sami to hoteli.«

»Kako to mislite?«

»Da pristanete na to, da boste zatisnili oči, če vam bo mož kdaj skočil čez ojnčce.«

Temna rdečica je zalila Marcell obraz. Toda takoj se je zbrala in s trdo odločnostjo je vzkliknila:

»Ne, tega ne maram, da bi bil moj mož ženskar, in tudi ljubimkanja ne dovolim! Moj mož mi bo moral biti zvest tovariš, ki se bo ukvarjal samo z menoj in ne bo iskal zabave pri drugih ženskah.«

Morel je zmajal z glavo. Čeprav se je moral na tihem smejati Marcellinim zahtevam, se je na zunan delal, kakor da bi ji zamišljeno pritrdjeval:

»Da, da... razumem... seveda... Imel je namreč preveč življenj-

skih skušnj, da bi se ustrašili teh ženskih zahtev. Že od pamtikeva terjajo ženske popolno zvestobo pri svojih zakonskih močeh...

Naj ga bo že ljubila ali ne, naj bo že njen pravi ali samo navidezni mož: kdor bo vzel to lepo dekle, bo natanko iz istega lesa kakor vsak drug možiki...

Glavno je, si je dejal, da ji nekje poiščemo spodobnega moža. Če je ženin kakor se spodobi, se zadeva prej ali slej sama uredi, da je za vse prav.

Pogledal je to mlado in ponosno glavico, ki je s tolikšno odločnostjo postavljala svoje nenaravne pogoje, in tedaj je resnemu ravnatelju razklenil ustnice pri zanesljiv nasmešek. In z glasom, ki je izdajal, da ve kaj govori, ji je pritrdil:

»Mislim, da vam lahko zagotovim, da bom našel moža po vaši volji. Čez tri ali štiri dni vam bom sporočil vsa prva dognanja. Dotlej bi vas pa prosil, da izpolnite tole polo; tako boste meni olajšali iskanje, sebi pa zagotovili zaročenca po svojem okusu.«

Ponudil je mladi dami tiskovino, posejano s neštetimi predelki. Bila je pravcata vprašalna pola; Marcela jo je pogledala osuplo, malone sovražno.

»Kaj? Vse to moram izpolniti?« se je zgrozila.

»Mož, ki vam utegne ugajati, bo vendar tudi sam smel kaj vedeti o njej, ki mu jo predlagajo za ženo.«

»Že res, a vendar...«

»Ne smete pozabiti,« je prigo-varjal gospod Morel, »da bo kandidatu tem teže ustreči, iz čim boljših slojev si ga boste izbrali. Preden se bo obvezal za življenje, mu bo treba zadevo razložiti in odgovoriti na vsa njegova vprašanja.«

»To je res,« je priznala obiskovalka. »Toda povejte mi, kaj bo potem z zamolčljivostjo, ki jo terjam od vas in ki ste mi jo obljubili?«

»Tle podatki, gospodična, so zaupnega značaja. Le nekatere splošne informacije dam prepisati, da jih pokažemo morebitnim kandidatom. Nekatere točke, kakor vaše ime, naslov in vaš popis ostanejo za zmerom zaklenjeni v predalu, kamor spravimo te pole. Sicer se vam pa niti nam ni treba predstaviti; dovolj je, ako se podpisate s šifro ali pa zgolj z začetnicami svojega imena. Za naše pisarniške stroške in za varščino plačate pristojbino pri naši blagajni, tako da so naši izdatki za polizvedovanje že vnaprej kriti.«

»Naši klienti nam niso ničesar dolžni izdati,« je povzel Morel. »Le eno terjamo od njih: da so vsi osebni podatki pravi. Če na kakšno vprašanje ne marajo odgovoriti, jih nihče ne sili, da tisti predelek izpolnijo; toda zavarujemo se vnaprej zor: sleherni neresničnost, ki bi nam jo s premislekom natvezli. Tisti trenutek ko to odkrijemo, takega klienta nič več ne poznamo; njegova varščina pa seveda zapade.«

»Prav imate,« je pritrdila Marcela. Ravnateljeve besede so ji še bolj vllje zaupanje vanj. »Drugače bi se vsakdo hotel lepšega delati, kakor je.«

To reki je deklica vzela pero v roko in jela pogumno odgovarjati na množična vprašanja.

Toda ko je prišla do točke, kjer bi morala povedati, kakšnih telesnih vrlin si želi pri svojem bodočem možu, ji je pero zastalo.

»Ali vam kaj ne gre v račun?« je vprašal Morel, ki je ves čas ni izpustil iz oči.

»Da,« je odkrito priznala. »Ne morem reči, da bi mi bil kateri možki po svoji zunanosti ljubši od drugega. Videla sem pred seboj na tleh že vse mogoče snubce, a nobeden med njimi mi ni bil všeč. Če si želim česa posebnega, bi bilo le to, da bi bil moj bodoči mož večji od mene in prikupljivega obraza. Toda za oblike tega obraza, barve oči in las mi je malo mar... da ima le pravnostrane vrline in da je res pravi kavalir.«

»Skušali vam bomo ustreči,« je ponovil ravnatelj ženitne posredovalnice; slutil je, da se obeta njegovemu podjetju lep zaslužek.

In kakor da bi ji bil neki čut dal uganiti njegove misli, je Marcela odstavila pero in vzdignila glavo.

»Hotela bi vam reči še tole, gospod ravnatelj,« je rekla krotko a vendar odločno, »da mojega imetja mojemu možu ne bo prav nič mar; to bo že moj notar uredil. Razen honorarja, ki ga dobite za svoje delo, se ne zanašajte na noben denar pri mojem bodočem možu; prav tako vedite, da bom tisti mah razdrla zakon, ko mi ne bo več po godu. A ker je pošteno, da je vsakdo plačan po zaslugi, vam povem, da vam bom odštela lepo nagrado — če boste kovač moje sreče. Oblika te nagrade bo bankovec za tisoč frankov, ki ga boste dobili vsak mesec.«

»Vsak mesec!« je vzkliknil ravnatelj in vztrepetal, čeprav ga je bil njegov poklic naučil samopremagovanja.

»Da — dotlej, dokler bo trajal ta zakon in do konca mojih dni, če se ne bo razdrl.«

Ravnatelj je moral nehoti občudovati opreznost svoje klientke, da se je tako zavarovala pred njim. A ker od tega ne bo imel škode, je na tihem celo čestital mladi milijonarki k njeni spretosti. Marcela se mu je iznenada zazdelo nekaj višjega, ženska, kakršnih ne gre dvanajst na tucat; zato je prav, da ji po najboljših močeh pomaga, da bo dosegla svoj namen.

Ko sta se razstala, sta si krepko stisnila roko: oba sta bila drug z drugim zadovoljna. Ravnatelj, Seleksijske agencije je bil navdušen nad svojo radodarno klientko, Marcela si je pa z zadoščenjem dejala, da pojde njen načrt vendarle v klasje.

Naj živi španski romanopisec, ki mi je vdahnil tako imeniten in zabaven roman!« je vzkliknila veselo, ko je sedla v avto in je šofer pognal. »Tako, zdaj pa kar nastopite, gospodje snubci! To pot bo ženska igrala prve gosli in ženska vam bo diktirala svoje zahteve! Saj si morajo dekleta že dovolj dolgo izbirati može med skopo odmerjenimi moškimi, ki jim pridejo slučajno na pot; kaj čuda, da se morajo premnože med njimi zadovoljiti s tistimi, ki jih prvi zasnuje, iz strahu, da ne zamude lepe priložnosti...«

S takimi mislimi se je lagotno zleknila na sedežu, polglasno popevaje najnovejšo arijo, ki jo je slišala v opereti.

IV

Večerja se je bližala koncu in gostje so bili židane volje. Saj je bil pa tudi domačin, znani bankir Simon Weiss, odlično izpolnil svojo gostiteljsko dolžnost.

Ceprav oženjen in oče treh otrok, je imel Simon Weiss navado, da je vsak mesec enkrat priredil večerjo samo za gospode, svoje znance in prijatelje; pazil je le, da vsak mesec prišli drugi na vrsto. Tako je lahko gojil vsa svoja množična prijateljstva in navezaval še nova.

Večer je bil dozorel že do smot in likerjev in začetna prisiljenost se je umaknila prijetnemu kramljanju.

Domačin je bil ravno v pogovoru z gospodom Morelom, ki je bil takisto gost te svojevrstne prireditve.

»Seleksijska agencija ima svoje kliente v vseh slojih naše družbe,« je pripovedoval Weissu. »Ko se je pred kakimi petimi leti začela razvijati, to se pravi, okoli leta 1930, so prihajali k meni večidel uradniki in mali rentniki, torej ljudje, ki malo zahajajo v družbo in si zato ne utegnejo poiskati pravega zakonskega tovariša.«

»Danes je stvar docela drugačna. Novodobni človek ima na splošno več potreb kakor njegovi starejši vrstniki. Danes zahtevamo od žen mnogo več, znati morajo to in ono, imeti toliko in toliko premoženja, ponašati se morajo z dobro vzgojo. In šele tedaj ko človek vidi, da je našel nekaj takega, kakor si želi, tedaj šele dovoli srcu nekaj besede in si izbere med množičnimi kandidatkami tisto, ki mu je najbolj po godu.«

»Da, da,« je zamljivo prikimal bankir, »naši očetje so se ženili predvsem iz ljubezni.«

»Ali pa iz pohlepa po doti,« je pripomnil eden izmed gostov.

»Oba načina sta bila enako slaba,« je menil ravnatelj Seleksijske agencije. »V prvem primeru se je mladenič poštenjak, slep od ljubezni poročil z žensko, ki ga le prevečkrat ni bila vredna; v drugem primeru je pa svojo zakonsko srečo položil na oltar bogastvu. V obeh primerih si je nakopal nesrečo, a ne samo svoje, še ženino povrh. Sodobna predstava o zakonu je drugačna: mladi ljudje lahko zdaj proučujejo značaj, vrline in senčne strani tistih, ki si jih mislijo izbrati za svoje življenjske tovariše. Verjemite mi, da je tu mnogo manj loterije, kakor je bilo po starem sistemu. Iz lastne izkušnje vam lahko povem, da se nekako od leta 1933. začenja nivo zakona dvigati.«

»In pravite, da pridejo k vam tudi mladi in bogati ljudje? Takšni, ki imajo dovolj priložnosti za sklepanje znanja, dovolj denarja, da bi si lahko poiskali zakonskega druga — pa se kljub temu rajši zatečejo k vam?«

Ravnatelj Seleksijske agencije se je zmagoslavno nasmehnil.

»Nekaj ur je šele tega, dragi gospod, ko je potrkalo pri meni mlado, bogato dekle, nelzmerno bogato celo. In povprašala, ali bi ji lahko postregel s takim in takim mladeničem.«

»Če hočete biti popolnoma točni, kakor se spodobi, morate naslikati še manj kajoče črte tega portreta,« se je porogljivo oglašil neki gost.

»Kakšnega portreta?« se je začudil Morel.

»Rekli ste, da je dekle nelzmerno bogato. Dodati bi bili morali:

in odurno, starikavo ali pa pohabljenost!«

»Kaj še! Mlada je, ljubka in skladna kakor kip starogrških umetnikov.«

»Nikarite no, gospod Morel, preveč pretiravate!« je posegel vmes domačin, videč, da se pogovor začneja razvzemati.

»Če vam povem, da je tako. Žal mi je, da nisem tridesetletnik, potem bi še sam tekmoval za njeno naklonjenost...«

Obmolnil je, nekoliko pomislil, nato je pa resno povzel:

»Neumnost sem bleknil: naj bo Morel še tako mogočen in mladosten, moji mladi klientki pač ne bi ustrezal; kajti kandidat za zakon z njo mora biti iz najboljših krogov, kavalir od nog do glave, izobražen in učen...«

In gospod Morel je na kratko popisal svoj dopoldanski dogodek, ne da bi bil le z besedico izdal, kdo je njegova res nevsakdanja klientka. Ko je povedal, koliko bo mlada žena plačevala svojemu možu, »vzdrževalnine«, so se poslušalci zdrznili; za pol tega bi marsikdo med njimi še dušo prodal!

Ta številka je pa obenem tudi pričala, da gre za docela resno zadevo.

Seveda je potem kar završalo med gosti in vsakdo je vedel kakšno pripomniti na rovaš prečudne amazonke, ki ji pride na um, da si gre moža kupovat.

»In pravite, da je res prikupna?« je spet vprašal tisti gost, ki je bil malo prej porogljivo posegel v pogovor med domačinom in Morelom.

»In še kako!« je navdušeno pritrdil ravnatelj Seleksijske agencije.

»Koliko let ima?«

»Tri in dvajset.«

»In tudi drugače je... neoporečna?«

»Ponovim: zelo čedno dekle, elegantno, gosposkega nastopa v najlepšem pomenu besede, z majhnimi nožicami in lepo oblikovanimi rokami, ljubkega obraza. Skratka, lepa ženska — ali je res treba, da k temu popisu še kaj dodam?«

»Strele! Če le nima kakšne skrite telesne ali duševne napake, ki ste jo od prevelikega navdušenja nemara prezrili?«

»Ne bi rekel! Podatki, ki sem jih danes popoldne nabral o njej, so tehtni; prav nič ni dvoma, da spada moja klientka v najboljšo družbo našega mesta.«

»Ali je po rodu Francozinja?«

»Da.«

»Njeni starši?«

»So že umrli.«

Nastala je tišina, kakor da bi bile te tri besede vse pojasnile.

»Nu, če je tako,« je povzel čez nekaj časa isti gospod, »želim, da dobro izvozite to zadevo. Radoveden sem, kaj se bo še iz tega razvil; ko vas bom prihodnjič srečal, vas bom vprašal o tem — če mi dovolite, seveda!«

»O, prosim! Upam, da vam bom takrat lahko že kaj več sporočil. Zadeva me hudo mika in obenem mi laska; zato sem jo sklenil sam urediti.«

»Mnogo sreče!« je vljudno dejal neznanec.

»Hvala,« se je priklonil ravnatelj Seleksijske agencije in skrivaj ošinil sobesednika z očmi.

Toda zaznal je le bežen vtis razumnega in odkritega obraza.

Gostje so jeli vstajati in se zgrijati okoli Morela; ravnatelj ženitne posredovalnice je prihajal preveč v stike z vsemi pariškimi krogi, da ne bi imel povsod znancev in prijateljev. Tako mu je neznanec na lepem izginil izpred oči.

Mladi mož si je bil prižgal cigareto in je sanjavo zvil k bližnjemu oknu, odprtemu v jasno noč. Sveži zrak je udarjal od zunaj in blagodejno odganjal soparnost, ki je vladala v sobi.

Neznanec se je zagledal v daljo temnega nebesnega svoda, kjer so se lesketale zvezde kakor drobne zlate pičice. V kaj je zastrel? Nasmeh je bil v njegovih očeh in porogljivost mu je igrala na ustnicah, toda čelo mu je ostalo nabrano, kakor da bi se možgani upirali neznanim nameram, vstajajočim iz najskrynejših globin njegove duše.

In morda je bila ta zavedajoča se podzavest tisto, kar ga je tisti mah zavrtilo na petah, da se je obrnil in krenil svoji usodi nasproti...

Se zmerom vase zatopljen in ne meneč se za ljudi okoli sebe, je poiskal domačina.

»Simon,« ga je ogovoril, »daj, predstavi me Morelu, tistemu, ki ima Seleksijsko agencijo, a ne govori mu preveč!... Daj mi častno besedo, da mu ne boš izdal mojega pravega poklica!«

Morelu ne bo treba dolgo čakati, pa bo vse vedel, kar bi mu rad prikril — to še posebej!

Saj te ne prosim, da bi mu lagal, narobe! F. pravici mu povej moje ime: Noel Mercier, tvoj sošolec iz gimnazijskih let, odvetnik brez klientov, vpisan pri priznivem sodišču v Parizu — to je vse! Mislim, da je Morel demokrat, ki od svojih sobesednikov ne bo terjal, da bi mu samo o milijonih govo-

rili, ali pa da bi se morali ponašati z očarujočim smehljajem milijonarke, ki nam je pravil o njej.«

»Ne, ne, zastran tega se ne boj, Morel je zelo prijazen mož. V vsakem novem znanicu vidi bodočega klienta ali pa človeka, ki bi mu utegnil nekoč koristiti. Drugi imajo o njem prav tako dobro sodbo, in zato ni čuda, da ga v Parizu ni človeka, ki bi imel toliko znancev kakor on. Dovolj bo, da le besedo zinem o tvoji duhovitosti, pa boš videl, kako se mu bodo usta razklenila v vesel nasmeh!«

Toda Mercier je prijel svojega tovariša za komolec in ga je potegnul nazaj.

»Ne pozabi, da te prijatelj Noel prosi zamolčljivosti in da se odvetnik brez klientov pač nima s čim ponašati.«

»Nikar vendar ne ženi tako daleč svoje skrivnosti! Zanesi se, ne bom te preveč po krivem hvalisal, ko je že taka tvoja želja.«

Nekaj trenutkov nato je ravnatelj Seleksijske agencije že stiskal roko Noelu Mercierju, ki ju je bil njun skupni prijatelj Simon Weiss predstavil.

»Aha, spomnim se vas,« je ljubezljivo menil gospod Morel. »Malo prej sem imel čast govoriti z vami.«

»Da, o oni mladi pustolovki, ki ji iščete ženina,« se je nasmehnil Mercier.

Toda Morel se je razvnel:

»Pardon, oprostite! Ne spomnim se, da bi rekel, da je moja klientka pustolovka!«

»Tak res drži vse dobro, kar ste o njej govorili?«

»Tako mi moje stanovske častinice besedice nisem povedal preveč.«

Mladi odvetnik se je komaj vidno nasmehnil: očitno se mu stan ravnatelja ženitne posredovalnice ni zdel kaj primerno merilo za čast.

»Nu, pa recimo, da imate prav,« je rekel nato, »in da se temu mlademu dekletu res ne da nič očitati. Tako, zdaj pa vzmimo kvarte na mizo in igravimo odprto. Samo zato sem prošil Weissa, da me vam predstavi, ker me nazori, ki jih ima ta dama o zakonu, nekam ščegetajo; brez ovinkov vam povem, da bi se rad seznanil z njo.«

»Seznaniš si se radi?« je vzkliknil nekam nezaupljivo gospod Morel. »Čemu neki? Kot ženitveni kandidat ali zgolj iz radovednosti?«

Neznanečev obraz je ostal trenutek nepremičen, kakor da bi preiščal, kaj naj odgovori. V njegovih bleklo sivih očeh se je za hip užgal blisk.

»Kot ženitveni kandidat,« je nato mirno odgovoril; njegovo obličje je spet dobilo prejšnji neprodrljivi izraz.

»Vraga!« je uslo ravnatelju Seleksijske agencije. »Kaže, da nimate majhnih zahtev!«

Udarec ni zgrešil učinka: neznanec se je ponosno vzravnal.

»Mislite, da torej nisem vreden potovati se za njeno roko?«

»O tem ne morem govoriti, ker vas še ne poznam,« je priznal Morel in se dobrodušno nasmehnil.

»E neprevidno se mi zdi z vašega stališča, da se greste ponujati, še preden ste si šali, kakšne zahteve postavlja moja klientka.«

Neznanečeva zapetost je nekoliko popustila.

»Kaže torej, da niso majhne?« je mirno vprašal.

»Če niso, je pač taka njena pravica.«

»In njeni pogoji?« je vprašal neznanec in ustnice mu je skrivili komaj zaznaven porogljiv usmev.

Gospod Morel je odvetnika že nekaj časa opazoval. In sam pri sebi je presodil:

»Kakšnih tri in trideset let mu bo; visok, čeden gospod, nenavadno gosposkega nastopa, razumno čelo, mrzle oči, nejeverne ustnice...«

Ta človek ni kdor si bodi: njegova fiziognomija je izdajala osebnost. V njem sta se zrcalili volja in sanjavo hkrati. Možak je spadal v vrsto tistih, ki se ženske pade za njimi — celo izbirčne!

»Vaša zunanost,« je menil ravnatelj na glas, »bi se nekako skladala s tem, kar si moja klientka želi.«

Noel toliko da se je nasmehnil od počaščenja: njegovi znanci bi lahko marsikaj povedali o njegovih uspehih pri ženskah. Toda gospod Morel tega še ni mogel vedeti: sodil je samo po tem, kar je videl.

»A to še ni vse,« je zategnil. »Gospod Weiss mi je pravkar dejal, da ste bili njegov sošolec. Po poklicu ste odvetnik, ne?«

»Da, vpisan sem pri priznivem sodišču v Parizu.«

»Ste imeli že dosti pravn?«

»Ne preveč, narobe: manjka mi vneme.«

»Zakaj?«

Mercier je skomignil z rameni.

»Kaj vem!« je odkritosrčno priznal. »Imovitih staršev sem, živel sem doslej manj od dela kakor od očetove dediščine — danes so seveda ostali od nje le še borni sledovi... Zato sem zadnje mesece za-

žel gledati življenje bolj z resne strani, in tako...«

Obmolnil je. Očitno se ni bil zanesel, da se bo moral razkrivati tujim ljudem.

Toda predaleč je bil že, da bi mogel nazaj. Nemara ga je spodbadala tudi prirojena mu navada, ki mu ni dala, da bi se ustavil pred ovirami, zakaj iznenada se mu je zjasnil obraz, kakor da bi bil našel, kar je iskal:

»Če želite, vam lahko postrežem z zelo visokimi priporočili... Moj bratranec Mercier Boncour, znani romanopisec, vam bo vedel o meni več lepega povedati kakor jaz sam. Pogosto opravljam pri njem tajniška dela, in tako...«

»Mercier Boncour! Sorodnik ste slavnega pisatelja? Dragi gospod, saj to vam je najlepše priporočilo, ki mi ga morete dati. Prav dobro se še spomnim nekega dvoboja vašega bratranca — dokaz, da so Mercierji iz uglednega rodu in da jim zastran kavalirstva in možatosti ne gre ničesar očitati.«

Mercierju je prvi trenutek sapa zastala; osuplo ga je, da gospod Morel toliko ve.

»Čestitam vam,« je dejal potem z odkritosrčnim priznanjem. »Dobri spomin imate in poznate svoje sodobnike.«

»Oh,« je menil Morel, skromno hkratu in počašeno, »nikar ne proslavljajte mojega znanja! Resnica je namreč taka, da sem se moral ukvarjati z vašim bratrancom...«

»Morali? Zakaj?«

»Ne, ne,« se je široko zasmejal stari gospod; »ne, ne, ni tisto, kar vi mislite! Te časti še nisem doživel, da bi vašemu sorodniku iskal ženó. Nekoliko drugače je bilo: neka njegova žrtev se je hotela po vsej sili z njim poročiti, in zato sem moral hočeš nočeš nekoliko od bližje pogledati, kako vaš ljubezni bratranec živi.«

Mercier je od začudenja široko odprl oči.

»Ni mogoče!« se je zasmejal. »Kdo bi si le mislil, da si je dobri Boncour skoraj zadržnil vrv okoli vratu!...«

»O, saj se ni sam niti trenutek zavedal nevarnosti, ki mu je grozila. Tista ženska je bila iz vrste onih, ki se galanten človek sicer z njimi postavi, toda pred oltar jih ne pelje. To sem dami tudi povedal. Prvi mah je kazalo, da bo iz kože skočila od togote, toda kaj kmalu se je potolažila v objemu nekega operetnega pevca; njen novi kavalir se je čutil celo počaščenega, da je lahko prevzel zapuščeno popularnega romanopisca.«

Mladi mož je udaril v smeh.

»Aha, že vem, o kateri ženski govorite! O pegatki, kakršne srečujevite v velemestu na slehernem koraku.«

»Našla si je svojega purana in danes je srečna.«

Moža sta se prisrčno zasmejala: tole soglasje v tolikanj neznanosti zadevici ju je očitno zbližalo. Kaj hočemo: takele galantne dogodivščine bodo pri moških zmerom našle odmev.

Gospod Morel je pri tej priložnosti odkril, da zna mladi mož ceniti dober dovplj; od tistega trenutka mu je postal prikupljiv.

Segel mu je po domače pod roko in ga potegnul s seboj v garderobo.

»Ali ne bi šla skupaj? Avto me čaka spodaj, pa bi vas lahko spremlil do vašega stanovanja.«

Mercier se je spomnil, da mu je na razpolago še neki drugi avto pred bankirjevo hišo, vendar ni trnil z očmi.

»O, prosim,« je menil neprisljano. »Prav toliko je hladno, da se človeku ne da peš hoditi. Hvala vam za ljubeznivost!«

Ogrnila sta si plašč in z roko pod roko skupaj odšla nizdol po lepih marmornatih stopnicah razkošne bankirjeve palače.

Tale Weiss se ne more baš pritoževati, da mu slabo gre: takih palač je malo v Parizu,« je menil z večjim poudarkom Morel.

»Da, da,« je pritrdil Mercier in vzdih zavisti se mu je utrgal iz ust. »Tudi jaz se ne bi branil takšnega domovanja.«

Stari gospod se je ustavil in potrepal odvetnika po ramenu:

»Nu, o tem bomo mogoče še govorili! Te sanje se vam utegnejo še kdaj uresničiti. Oglasite se jutri pri meni, da vidi, kaj je s to stvarjo.«

»Verjemite mi, gospod, vzeli ste mi željo z jezika.«

»Kaj hočem — ko ste mi pa prikupni! Zato bi rekel, da se bova midva še dobro razumela.«

V

Noel Mercier drugi dan ni zamudil sestanka, ki ga je bil dogovoril z Morelom. Že ob desetih dopoldne je bil v pisarni ravnatelja Seleksijske agencije.

Takšna točnost dokazuje dobre manire,« je menil Morel, ko je spoznal mladega moža.

Nimam navade, da bi puščal ljudi čakati, ker tudi sam ne ljubim čakanja.«

Stari gospod je moral nehoti obdovodati obiskovalcev ponosni nastop.

»Nekaj žlahtnega je v njem,« je dejal sam pri sebi. »Taki ljudje ne srečaš za vsakim vogalom.«

Na glas je pa dejal:

»Točnost je kraljevska čednost. Sedite vendar, dragi gospod, da vidiva, kaj lahko za vas storim.«

»Mladi mož je vztrepetal.«

»Oprostite!« je oporekel. »Oba dobro veva, da sem prišel zaradi ene same stvari, vsega drugega mi ni mar: seznanil bi se rad z ono nevsakdanjo gospodično, ki je bila večeraj dopoldne pri vas.«

Domačin se je nasmehnil.

»Dovolite vprašanje: ali vam ne bi katera druga še bolj ugajala — pod pogojem, da je prav tako bogata, a manj... prenapeta?«

»Druga me nobena ne zanima,« je brez obotavljanja odgovoril mladi mož. »Prav te prenapete zahteve mlade dame se mi zde originalne, baš to me mika! Mišlim, da mora biti hudo samoza-vestna in v svesti si svoje petičnosti, če se gre spuščat v takšno kupčijo. Kajti s tem da stopi v zakon, dobi vendar gospodarja, ki bo ravnal njeno življenje in koval njeno srečo ali nesrečo.«

»Ne verjamem, da bi bilo to dekle le v sanjah mislilo na to, da bi ugnatilo biti kdaj nesrečno,« je menil nedoločno gospod Morel. Videlo se je, da ne mara priti z besedo na dan.

»Kaže, da se ta dama ogrinja v svoje bogastvo, kakor se mi drugi zavijamo v dežni plašč.«

»Morda...«

»Najverjetneje se mi še zdi, da gospodična še sama prav ne ve, kaj bi rada, in da se dá voditi svoji neizkušeni, kakor vodi slepca otrokova roka.«

»Ne,« je po kratkem premisleku odgovoril ravnatelj ženične posredovalnice. »Ta ženska stopa odločno in naravnost proti cilju. Če ji zakon ne bo všeč, ga bo razdrla. Moža, ki bi ji bil v napoto, bo odrinila, na to se lahko zanesete. Zato ga bo pa tudi drago plačala, tako da mu ne bo niti na um prišlo, da bi ravnal zoper njene želje.«

»Človek bo zmerom nekaj več terjal, kakor bi mu drugi mogli dati,« je menil obiskovalec; zamislil se je bil v psihološko stran zadeve.

»Zato tudi moje klijentka hoče imeti v vseh pogledih popolnega moža,« je menil gospod Morel z drobnim nasmehom. »Mlada dama si je prav dobro v svesti, da lahko sreča na svoji poti močnejšega od sebe; toda ne bi bila ženska, če ne bi iz svoje ženskosti kovala orožja, dobro vedoč, da se pravi kavalir nikdar ne bo postavil po robu ženski, kadar bi se hotela mirno z njim pogovoriti. In ker je tako neizrekljivo bogata, da bo lahko obilno odškodovala moža za svojo muhavost, si je pač izbrala to vrsto ženitve in skuša postati srečna na svoj način.«

»Nu, vidite,« je vzkliknil odvetnik in oči so mu zagorele od zadovoljstva, »prav to me tako hudo mika! Ta neznana usoda, ta nedogodnost me mami! Kje bo tista občutljiva točka, kjer bosta ta dva človeka trčila drug ob drugega? Če je dekle, ki mi o njem govorite, zares tako modro in tako zapeljivo, kakor mi ga slikate, si kot možak pač ne morem predstavljati lepše pustolovščine.«

Gospodu Morelu se je razširil obraz.

»Kaže, da so nekatere objestnosti nalezljive,« je dejal sam pri sebi. »Videti je, da bo dekletu prišel pravi partner na pot, nič manj prenapet, kakor je sama.«

Toda stari gospod je imel že preveč opravkov z lovci na doto, da ne bi previdno skril svojih misli.

»Pustolovščino, ki nese dvanaest tisoč frankov na mesec, je vse- kakor vredno tvegati,« je dejal. »Vprašanje je le, kako si jo človek zasluži.«

»Ali mi ne bi že zaupali njenih pogojev?« je namesto odgovora vprašal obiskovalec; videti je bilo, da ga je tisti mah minilo navdušenje.

Gospod Morel je porinil predenj šop papirjev: to so bili vsi poglavni podatki o Marceli Fernandovi; manjkalo je kajpada samo njeno pravo ime in naslov. Zato je pa medtem prišlo zraven nekaj novih podatkov in pripomb, potrjujočih deklacije navedbe — dokaz, da dela Seleksijska agencija hitro in zanesljivo.

Počasi je Noel Mercier preletel zbrane informacije. Zdelo se je skoraj, kakor da išče med vrstami tisto, kar ni napisano.

Gospod Morel ga je ves čas opazoval izza pol priprtih trepalnic. Nehote je moral obdovodati tolikanj hladno nebržnost mladega moža.

»Ali je vse navedla mlada dama sama?« je vprašal odvetnik, ko je prišel do poslednje strani.

»Ne. Neki naš uradnik je izpolnil predelke po podatkih, ki jih je dama navedla na vprašalni po-

li — podatkih, katerih pravilnost kajpada agencija prouči.«

»Škoda,« je menil obžalovaje mladi mož. »Tako rad bi si ogledal njeno pisavo.«

»Vprašalne pole naših klijentov so zaupnega značaja,« je odvrnil na kratko Morel.

»Ali dama ni priložila svoje slike?« je vprašal Mercier.

»Ne.«

Nastala je tišina. Ravnatelj ženične posredovalnice ni kazal volje, da bi jo pretrgal. Tako je prvi spregovoril obiskovalec.

»Zahteva vaše klijente se mi ne zde takšne, da bi omajale mojo namero: vztrajam pri svoji kandidaturi.«

»Upam, da ste dobro brali: zakon bi bil le na papirju.«

»Dobro sem bral.«

»Ali se vam ta zahteva ne zdi nekoliko pretirana?«

»Narobe, mika in mami me!« je mrzlo odgovoril nenavadni ženitveni kandidat. »Nič na svetu se mi ne zdi za moškega neprijetnejše, kakor če bi moral izpolnjevati... vsiljene dožnosti. Ta mlada dama je imenitno zadela, kako mučno mora biti človeku, ki hoče vestno izpolnjevati svoje dožnosti, če naj hlini želje, ki jih nima, in čustva, ki so mu tuja.«

»Nu, da!« je menil gospod Morel; Mercierjevo priznanje ga je skoraj vrglo iz sedla. »Jaz sem pa ravno narobe mislil, da se bo ta pogoj zdel za moža, ki misli z najboljšo voljo stopiti v zakon, hudo poniževalen.«

»Ker ste zadevo proučili le povrhu,« je hladnokrvno odgovoril mladi mož.

Na ustnicah starega gospoda je zaigral nedopovedljiv nasmeh. Zmignil je z rameni, kakor češ: Vsak po svoje! Sam pri sebi si je pa dejal, da ima sedanji mladi svet čudne pojme o zakonskem življenju.

Njega dni bi se dobro vzgojen možki čutil užaljenega in ponižanega ob takšnem pristavku: danes ti pa mož, nedvomno dobrih manir, takole klavzulo na ves glas proglašajo za spodoben in pošteno; še več: celo dobro došla se mu zdi!

Gospod Morel je bil petinpetdesetletnik; dejal si je, da se je svet od njegovih mladih let korenito spremenil. Kakšna bo neki slika naših razmer čez petdeset let? Kaj bo neki ostalo od naših šeg in navad pa od naših predsodkov, ko bodo naši vnuki dozoreli v mladeniče, godne za zakon?

In kakor vsakdo, kdor ima vrhunc življenja že za seboj in stopa počasi proti končnemu cilju, je globoko vzdihnil, obžalovaje, da ni več mlad in da so se časi tako čudno spremenili — čeprav je vedel, da gre prav te spremembe zahvala za procvit njegove Seleksijske agencije in njegovega bogastva.

Toda Noel Mercier se ni dosti menil za tožno razmišljanje gospoda Morela.

»Torej smem zdaj upati, da me boste predstavili svoji klijentki?« je vprašal stvarno. »Ali pa imate še kaj pripomniti?«

Ravnatelj ženične posredovalnice je odprl miznico in vzel iz nje nekako tiskovino, natanko tako, kakor jo je prejšnji dan dobila Marcela, le drugačne barve.

»Tule imam vprašalno polo za vas. Prosim vas, izpolnite jo in odgovorite pošteno in natanko na sleherno vprašanje.«

In prav tako kakor prejšnji dan je pripomnil, da se kandidat s šesto nedolžno nerensko tisti mah sam izključi od nadaljnega tekmovanja.

Čez nekaj minut mu je Noel Mercier vrnil skrbno izpolnjeno listino. Tedaj je gospod Morel povzel:

»S svojo klijentko vas bom mogel seznaniti — če sploh pride do tega — šele tedaj, ko bo vaša kartoteka docela izpolnjena z vsemi potrebnimi podatki in pripombami. Dotlej pa stopite z mojo posetnico k našemu zdravniku, da vas temeljito preišče... In tule je posetnica za našega zobarja... Ne zamerite, toda prositi vas moram, da to čimprej storite.«

»Kaj?« se je namrdnil mladi mož. »Takšni so vaši pogoji?«

»Da, take so naše določbe in izjem ne dovoljujemo. Če vam stvar ni všeč, vam pač ne kaže drugega, kakor da vprašalno polo raztrgate in da se lepo prijateljsko razstaneva.«

»Kaj še!« je vzkliknil Mercier, ne vedoč, kaj naj si misli o tolikšni temeljitosti.

Zdajci je udaril v smeh.

»Smrt božja!« je vzkliknil veselo, »še sanjalo se mi ni, da mi boste postavili takšne pogoje. Verjemite mi, tako zabavnega doživljaja še ne pomnim...«

»O, ne mislite, da je vašega čudenja že konec, dragi gospod!« je menil preudarno ravnatelj ženične posredovalnice.

To reši je vstal in ponudil mlademu možu roko.

»Oglasite se čim prej pri obeh zdravnikih, kajti šele tedaj vas bom mogel predlagati naši klijent-

ki kot zakonskega kandidata. Ne obotavljajte se tedaj!«

»Že grem!« je veselo vzkliknil odvetnik; sam pri sebi je bil trdno odločen tvegati prečudno prigodo.

Moral se je vgrizniti v ustnice, da je ostal resen, tako skrivnostna se mu je začela dozdevati ta pustolovščina. Toda ko je bil na cesti, je zato tem razposajeneje udaril v smeh.

»Stvar postaja res nekam okrogla!« je vzkliknil. »Pravcata teatrska komedija! Bogme, zabavnosti res ne bo manjkalo! Pod pogojem seveda, da izpolnim, kar od mene zahtevajo. Človek bi skoraj dejal, da si ljubeznivi gospod ravnatelj kar sproti nove zahteve izmišlja! Zadeva postaja skoraj tako razburljiva kakor skušnje na univerzi!«

VI

»Ne zamerite, gospod notar, da vas nadlegujem. Toda stvar se mi zdi tako resna, da nisem smela več odlašati in sem morala priti k vam.«

Notar Durand je ponudil obiskovalki stol.

»Izvolite sedeti, gospodična, in povejte mi, kaj se je zgodilo. Gotovo gre za vašo mlado gospodaričo?«

»Da, prav za njo!« je vzdihnila Marija Duvalova in obmolnila, ne vedoč, kje bi začela. »Same neumnosti ji po glavi roje,« je zdajci zajecjala in si skrivaj otrla solze.

Notar je osupnil.

»Hudiča! Saj je bila dozdej vendar pametno dekle! Gotovo je neki možki po sredi, ne?«

»Da... Ne... Neki roman...«

»Aha, mislite, sem si! Nesrečna ljubezen torej.«

»O, ne! Nesreča že, a ljubezen ne, prav narobe! Naša gospodična se misli omožiti.«

»To je v njeni starosti docela naravno,« je brez začudenja odgovoril gospod Durand. Pri njem je bilo že toliko obupanij mater in mu tožilo o svojih hčerah, da mu je solzavost stare device razširila obraz v skoraj nespodoben smeh.

»Da, da,« je globoko vzdihnila nekdanja vzgojiteljica. »Marcela se misli omožiti, toda namesto da bi si s pametjo izbirala moža med svojimi vrstniki in med mladeniči, ki jih pozna — namesto tega, pravim, vam sanja o pustolovščinah, o romanu... Rečem vam, prava katastrofa!«

»Tako? Kje si pa potem misli poiskati moža?«

»Kupiti si ga hoče, gospod notar! Kupiti v posredovalnici!«

»Kaj?« je planil stari gospod na noge. »Kako ste rekli?«

»Zalostno resnico govorim, gospod notar. Osem dni je že tega, kar je gospodična Marcela prišla ob pamet. Popeva vam, smeje se, pleše, nič več ne strpi na mestu: človek bi mislil, da se ji je znešalo. In če ji začnem prigovarjati, če jo prosim, da naj si vendar malo premisli, da naj vsaj vas praša za svet, tedaj mi začne strahote pripovedovati...«

»Strahote?«

»Da, gospod notar. Pravi, da bo vzela boksarja ali pa agenta — če se ne bo rajši odločila za kakšnega slavnega plesalca ali znamenitega kačjega krotilca. Saj bom še ob pameti!«

Notar se je nasmehnil.

»Nikarite no, saj ne misli zares! Marcela je bila že od nekdaj razposajena in fantovsko navihana — nu, pa si vas je nekoliko privoščila.«

»A vendar... ta njen mož... mož, ki si ga misli kupiti!...«

»Kaj še!«

»Nu, vidite, gospod notar, tudi vi ste mojih misli, kaj ne? Saj ne gre, saj ni mogoče, da bi si iskala moža v ženični posredovalnici!«

Notar je mirno pogledal svojo obiskovalko. Začel se je resno izpraševati, ali se ni stari devici zmešalo.

»Poslušajte, gospodična,« je rekel prijazno a odločno. »Tega kar mi zdajle pripovedujete, ne razumem niti besedice. Gospodična Fernandova, pravite, vam je govorila o tem, da si bo kupila boksarja v ženični posredovalnici? Priznam, tega res ne razumem!«

»In vendar vam govorim golo resnico!« je zahtela stara družabnica. »Uboga moja Marcela, kako pametno dekle je bila še prejšnji teden!...«

»Nikarite no, ne jokajte!« je zamomljal notar; ženske solze so ga vselej razdražile. »Povejte mi rajši lepo po vrsti vse, kar se je zgodilo. Prepričan sem, da je zadeva mnogo manj resna, kakor si jo predstavljate.«

»O, ko bi le res bilo!«

»Vaša mlada gospodariča si ni mogla takole od danes do jutri premisliti, če se ni med tem zaljubila; to se pa po vaših besedah ni zgodilo.«

»Da se ni zaljubila, dam roko v ogenj. Marcela moške prezira.«

»Nu, potem vendar ni vzroka za vznemirjanje! Toda dajte, povejte mi rajši vse po vrsti, kako se je

zgodilo. Vedeti moram vse, prav vse; le tako utegnem svoji klijentki pomagati.«

Stara gospodična si je otrla oči in je začela pripovedovati o dogodkih od tistega usodnega jutra pred tednom dni, ko jo je prišla Marcela buditi, da ji pove, da si misli kupiti moža.

Ko je notar šlišal, kako se je deklica te dni spremenila in da je nekajkrat telefonirala Seleksijski agenciji in potem še osebno tja šla — ko je notar vse to šlišal, se je tudi on zresnil.

»Gospoda Morela prav dobro poznam,« je menil zamišljeno, kakor da bi sam s seboj govoril. »Morda bi bilo dobro, če mu kakšno rečem o tej zadevi. Sicer mi ni dolžan odgovoriti in se lahko zabarikadira za svojo poslovno molččnost, a vendar...«

Stari gospod je obmolnil in je zmaljal z glavo.

»Ti Marcela ti takšna! Le kdo bi si mislil, da ji bo takšna neumnost šinila v glavo! Kje neki današnja dekleta iztaknejo take neumne misli?«

»Dolgač ji je bilo...«

»In zdaj kar postakuje, pravite, da si je izmišljila takšno dogodivščino!«

»Če pomislim, da je do današnjega dne zavrnila vse snubce po vrsti!«

»Zato pa upajmo, da ji tudi ti, ki ga bo dobila po Seleksijski agenciji, ne bo zmešal glavé.«

»Ko si je pa vtepla v glavo, da si hoče kupiti moža!«

Notar se je nasmehnil.

»Vidite, gospodična, vi imate pač največ vpliva na svojo nekdanjo učenko; dajte, prigovarjajte ji in spravite jo k pameti!«

Toda stara devica je zmaljala z glavo.

»Ne, ne, nobenega vpliva nimam nanjo! Slabo poznate Marcelo: oče jo je bil strašno razvadil.«

»Saj je vendar kristjanka, bomo pa njenega spovednika poklicali!« Duhovnik, ki ima vanj zaupanje, jo bo še najprej pripeljal na pravo pot.«

Toda Marija Duvalova je žalostno odkimala.

»Marcela ima le toliko vere, da ne počne nič slabega... O, kolikokrat sem ji že to očitala! Sicer ima pa tudi tu mnogo krivde njen denar.«

»Zakaj?«

»Dekle si ne odreče ničesar, ne kar se sladkosnednosti tiče, ne zastran koketnosti, da, celo v ljubimkanje se spušta — in da si izprosi odvezo, razdeli potem nekaj stotakov med siromake.«

»Nu, to pač ni nič slabega, narobe!« se je zasmejal notar.

»Če vidi kje kakšno tuje pismo,« je povzela stara vzgojiteljica, »ga s tako mirno vestjo prebere, kakor da bi bilo njeno. In ker se zaveda svoje krivde, se hoče nato odkupiti s tem, da vrne pismo tja, kjer ga je vzela, nanj pa položi srebrnik.«

»Česa ne poveste!«

»Včasih vzame časopis, ki je last tega ali onega našega služabnika: ko ga prebere, položi nanj pet in dvajset centimov, toliko kakor stane.«

»Originalnosti ji res ne manjka!«

»Lani je bila na obisku pri neki prijateljici. Nekega dne je deževalo, zato je ostala doma. Da se raztrese in ubije čas, je odpirala predale in brskala po njih. Veste, kaj je potem storila? V vsak predal je položila bankovec za dvajset frankov... Tako misli, da se oddolži za svojo pregrešno radovednost.«

»Nu, ta radovednost ni še nič hudega.«

»Na nesrečo je povsod taka! Tako na primer, če ne more ponoči spati, zbudi mene, ali pa pokliče sobarico... Takšna je pač: hoče, da se ljudje ukvarjajo z njo, in še na um ji ne pride, da bi morala biti edina, ki ponoči ne spi. Včasih je hudo neprijetno, če morate vstati sredi noči, a ker Marcela ne prenese, da bi kdo trpel škodo zaradi njene nespečnosti, mi drugo jutro kupi lepo darilo, sobarici pa podari 25 frankov.«

»Vidim, da vam pri njej ni baš hudo,« je menil praktični notar.

»Zastran tega, priznam, se ne morem pritoževati: Marcela ima zlato srce. In prav zato me tako skrbi tole njeno iskanje moža po ženični posredovalnici. Boste videli, da jo bo izkupila! Bo že prišel snubec, ki bo znal posebnost lepo oči zavijati, pa mu bo na stežaj odprla svojo denarnico.«

»Eh, če gre zgolj za izgubo nekaj sto tisočakov, ji še ne bo hudega. Saj je do danes dovolj pametno živela, naj se malo izživi! Mnogo hujše je to, da bi se ugnatila zvezati s človekom, ki je ne bi bil vreden — zvezati za vse življenje! Stopil bom k Morelu, in ker bom pač jaz sklepal zakonsko pogodbo, bom že gledal, da je ne bodo oskubili.«

»Tak jo res mislite pustiti, da bo delala po svojih glavi?« se je vznemirila stara gospodična.

Notar se je zasmejal na ves glas.

»Kako naj neki kaj več storim

kakor vi, gospodična? Saj ste mi sami rekli, da niti svojega spovednika ne bi postušala — kako naj si potem jaz z domišljam, da bom kaj več opravil? Kaj mi to pomaga, da sem bil zaupnik njene očeta! Ne bo me poslušala, le to tvegam, da izgubim njeno zaupanje. Se najboljšo bo, da ji sploh ne poveste, da ste z menoj govorili. Tako bom lahko skrivaj pazil, kako se stvar razvija, in bom mogel o pravem času poseči vmes, če bi slabo kazalo...«

»A vendar, iskanje moža po posredovalnici...«

»Zastran tega si ni treba bežiti glavó: kaj bi gledali bolj črno kakor je! Mož, ki vam ga gospod Morel priporoči, je vreden vsaj toliko kakor vsi dosedanjí njeni snubci skup. Seleksijska agencija je skovala že nekaj prav dobrih zakonov. Celó več mojih klijentov se je že zateklo k njej in ni jim bilo žai.«

»Res ne?« je nejeverno zategnila stara devica. »Za nos me vlečete, kaj ne?«

»Ne, gospodična, ne šalim se. Kaj hočete! Jaz na primer gledam zgolj na častivrednost in denarne razmere svojih klijentov — drugega mi ne sme biti mar. Ta vražji Morel jim pa še obisti pretilje, potrká, kako je z njihovim zdravjem, kakšen značaj imajo, s kom se družijo, kakšna je njihova preteklost. Skratka, celo kopico podatkov zbere, ki jih jaz po svojem poklicu ne smem vedeti. Zato je Seleksijska agencija tako mogočna, in zato tudi žanje tolikšne uspehe! Še to vam povem: če se je ravnatelj sam zavzel za vašo mlado gospodaričo, sme biti zelo zadovoljna in lahko se zaneša, da bo srečna. Verjemite mi in ne belite si po nepotrebnem glavé!«

Toda nekdanja vzgojiteljica se še zmerom ni prav opomogla. Notarjevo zatrdjevanje, da Seleksijska agencija ni jama razbojnikov, jo je na moč osupilo. In vendar se je vse v njej upiralo že sami misli, da si pojde Marcela moža kupovat!

Nu, ko se je poslovila od notarja, je bila vendarle znatno mirnejša kakor ob prihodu.

VII

Ko je Marcela Fernandova sedla v razkošni avtomobil k ravnatelju Morelu, je le-ta skrbno zaklenil vrata.

»Naj vas ta moja previdnost ne vznemirja, gospodična; le pred radovednostjo zljaj bi se rad zavaroval... Vidite, tudi zastore bom spustil, da vas nihče ne bo spoznal, a midva bova lahko vse videla, kaj se zunaj dogaja.«

Marcela se je nasmehnila spričo tolikšne opreznosti.

»Kakor v kriminalnih romanih,« je menila, silec se k smehu, da prikrije neznano razburjenje, ki jo je bilo obšlo.

Po štirinajst dnevnem iskanju ji bo gospod Morel zdaj pokazal tri kandidate — take, je dejal, da so vsaki na svoj način všeč svoje lepote in močnatostne »kategorije«. In zato, da si bo deklica lahko ogledala te tri kandidate, ne da bi tudi njo kdo videl, jo je vzel s seboj v tak zaprt in zastrti avtomobil.

Takrat se je njun avto že ustavil pred teraso neke buljvarske kavarne. Ker je bilo hladno, so bile samo dve, tri mize zasedene.

Gospod Morel je pokazal svoji spremljevalki enega izmed gostov.

»Onle gospod v svetlem površniku, ki pravkar sreba limonado, je sin uglednih staršev; da jim ni pred nekaj leti kriza vsega pobrala, mu pač ne bi bilo treba, da si sam služi svoj kruh. Zdej je pri nekem poslancu za tajnika in upa, da bo kmalu tudi sam splezal na to ugledno politično mesto.«

»Tazumem: z mojim denarjem,« je menila prečarljivo Marcela. »Politika mi je že načelno zoprna, ker vsakogar umaže, kdor ima z njo kaj opravka... S tem gospodom sem opravila; oglejva si prihodnjega!«

Ravnatelj Seleksijske agencije se je nehote namrdnil ob tolikanj odločnem tonu, kakor je mlada dama obračunala z njegovim kandidatom.

»Če si drugih dveh ne bo ogledala prizanesljiveje, lahko začnem spet od začetka,« je nejevoljno dejal sam pri sebi.

»Ali ne bi vsaj dotlej potrpeeli, da vam na kratko povem, kakšen je mladi mož?« je rekel z vabečim glasom. »Povem vam, da res ni kdor si bodi!«

»Politikov ne maram!« je odsekala Marcela s takim glasom, da je bilo sleherni prigovarjanje vnaprej obsojeno na neuspeh. »Vse na njih je napihnjeno.«

Gospodu Morelu se je zdelo, da njegova klijentka nekoliko pretirava. A kako boš kaj dopovedal ženski, ki ne prenese ugovora!

»Dobro, pa pustiva tega,« je menil obžalovaje. »Kaj pa drugi?«

Onle zagoreli in z izbrano elegantnostjo oblečeni gospod?...

»Tak je, kakor da bi bil stopil iz modnega albuma.«

»Ne zamerite, iz zelo ugledne družine je: njegov oče je za revo-

Lucije kot politični begunec zbežal s španskega in je...
»Marcela mu je neumljeno presekala besedo:«
»In tretji? Ali ni to onle gospod v temnem površniku, ki bere časopis?« je vprašala in pokazala na Noela Mercierja.
»Da, to je moj tretji kandidat... neki odvetnik, brez strank sicer, zato je pa bližnji sorodnik slavnega pisatelja Mercierja Boncourja — tistega Boncourja, ki ga naša dekleta kar ne morejo prebraviti.«
»Bolj me zanima, kakšen je on sam.«
»O, prav zabaven gospod je, in zraven duhovit in odlični kavalir... Sicer ne morem reči, da bi se preveč gnil z delom; toda kadar nanesse, zna tudi pljuniti v roke. Njegov bratranec ga ima zelo rad; pri njem in pri njegovih znanih smo tudi dobili te podatke o njem. Može videti pošteni in dobrega srca — skratka, mislim, da bo kakor nalašč za vas.«
»Zakaj se ženi?«
»Zakaj se pa drugi ženijo? Da se odkrižajo kopice drobnih gmotnih skrbi, tistih skrbi, ki so posebno v nadlego ljudem, ki nimajo smisla za potrebe vsakdanjega življenja.«
»Človek brez volje torej — ne?« je zategnila Marcela.
»O, ne! Nikakor ne!« je živahno oporekel Morel; prestrašil se je, da ne bi škodoval svojemu simpatičnemu klientu. »Ne bi vam ga priporočal, če bi si morali s težkim delom služiti kruh; za takšne reči, se mi zdi, moj klient ne bi bil. Zato pa mislim, da se bo v rednem, neskrbnem življenju s prijazno in ljubčo ženo tem bolj razcvetel: po mojem si zvestejšega in prijetnejšega zakonskega tovariša ne morete želeči.«
»Če si takole ogledujem vse tri... utegne biti ta res še najsprejemljivejši. Toda težko je prav presoditi človeka, ki sedi na terasi pred kavarno, nobene ne zine in samo v časopis strmi.«
»Namesto odgovora je gospod Morel potrkal na steklo pred seboj. Sofer se je obrnil.
»Ravnatelj ženitvene posredovalnice je dvignil roko in dal znamenje s prsti:«
»Tri!«
Sofer je prikimal, v znak, da je razumel. Odpri je vrata, stopil na pločnik in pogledal naokoli, kakor da bi kaj iskal. Nato je vzel iz žepa cigareto in malomarno krenil proti označenemu gostu.
»Ali bi vas smel prositi za ogenj, gospod?« je vprašal in se dotaknil čepice v pozdrav.
Noel je dvignil glavo, vljudo in malomarno segel v žep po srebrni vžigalnik in ga ponudil soferju.
»Hvala lepa, gospod, V takemle vremenu se kaja res prilež.«
»Verjamem. Če človek sedi v avtomobilu in čaka na ljudi, ga še prej zazebe.«
»Kaj hočete, takšen je pač naš poklic! Naročili so me za ob treh, pa moram čakati.«
Prižgal si je cigareto in vrnil vžigalnik.
»Hvala lepa, gospod. Če dovolite: ali smem še vam ponuditi?«
Pomolil je Mercierju zavojček najcenejših cigaret.
»Mladi mož se je nasmehnil; soferjeva zaupljivost ga je zabavala. In da ne bi moža užalil, je prijazno odgovoril:«
»O, prosim! Toda le pod pogojem, da boste tudi vi vzeli smotko od mene. Nate jo, če boste dolgo čakali, vam bo še prav prišla.«
In ponudil je soferju tobačnico, polno svetlih havank. Sofer je vzel eno.
»Prijazen gospod ste,« je rekel ganljivo. »Še enkrat: iskrena hvala!«
»Njegov nastop mi je všeč,« je polglasno dejala Marcela. »Vaš kandidat je simpatičen gospod. Vzlic temu se ne mislim kar tako na slepo odločiti. Ali se ne bi mogla kje sestati z njim, vendar tako, da on ne bi mene poznal?«
»Zakaj ne!« je vzkliknil Morel. Segel je v žep po zapisnico in jo je naglo preletel.
»Jutri bo ples pri Blaisu — saj ga poznate, modnega diktatorja Blaisa? Ker sva si dobra prijatelja, bi lahko izposloval vabilo za našega mladega prijatelja. Vam, gospodična, pa lahko vabilo kar osebno izročim.«
»Samo da mu ne poveste, kdo sem!« je še zabičila Marcela in spravila vabilo v torbico.
»Za stran tega se ne bojte! Gledal bom, da obrnem njegovo pozornost na katero drugo gospodično, tako da ga boste lahko nemočno opazovali.«
»Marcela se je nasmehnila.
»Vaša ideja je genialna, gospod Morel!«
»Ne hvalite me! Storim pač vse kar morem, samo da je stranka zadovoljna. Moja posebna želja je pa, da bi vam ustregel.«
»Doslje je vse šlo v najlepšem redu.«
»Upam, da pojde tudi v bodoče... Zdaj bi se pa lahko vrnila, ne mislite?«
»Počakajte... Še minuto!« je hlasno odgovorila Marcela in še

enkrat preletela z očmi vse tri Morelove kandidate.
»Mislim, da sem se prav odločila,« je dejala nato zamišljeno. »Ta je res najboljši med vsemi tremi.«
»Tudi druga dva sta dobri partiji,« je poudaril ravnatelj ženitvene posredovalnice.
»Že mogoče, toda s tretjim se ne moreta meriti.«
Gospod Morel ni ugovarjal. O ženskem okusu in o barvah se ni moči prerekati; to je le predobro vedel.
Potrkal je soferju, da naj pože. Avto je odpeljal. Toda že v sosednji ulici se je spet ustavil.
Gospod Morel je izstopil in naročil soferju, naj odpelje Marcelo domov. Sam je pa peš krenil nazaj proti kavarni, da odreši svoje tri kandidate nepotrebnega nadaljnje čakanja — čakanja, ki mu sicer niso vedeli namena, čeprav so se brez ugovora odzvali, ko jih je bil Morel malo prej naročil v kavarno.
VIII
Gospod Morel je zabičil Noelu, da ne sme po nobeni ceni zamuditi plesa pri Blaisu.
»Tam boste videli gospodično, ki se tolikanj zanima za vas,« je dejal skrivnostno. »Seveda vaju ne morem kar vpričo vseh seznaniti, ker je zadeva diskretnega značaja in mene ves Pariz pozna; tako bi vsi koj vedeli, zakaj sem vaju drugega drugemu predstavil. Zagotovim vam pa lahko, da jo boste videli; tako boste sami presodili, ali je po vašem okusu ali ne.«
»Lepa novica,« je menil mladi mož in zazehal. »Ne zamerite, toda tih štirinajst dni, kar že zavlačujete to zadevo, se je moje navdušenje precej ohladilo.«
Ravnatelj Selekcije agencije se je prestrašil.
»Kaj ste rekli? Menda vendar ne mislite na lepem pobegniti?«
»To sicer ne, priznam pa odkrito, da me ta poroka prav nič več ne mika. Prve dni se mi je zadeva zdela precej mikavna in moja domišljija je rajala ob možnostih, ki so se mi odpirale. Zakaj bi vam tajil: ta zakon me je mikal.«
»A zdaj?«
»Zdaj me ga je strah in najrajši bi se pri prič umaknil, dokler ni še prepozno in dokler...«
Toda gospod Morel ga ni maral dalje poslušati.
»Menda me vendar ne mislite pustiti na cedilu! Najprej me pošiljate v ogenj, besedo mi daste — in zdaj, ko je zadeva tako rekoč urejena, zdaj hočete vreči puško v koruzo?«
»O, nikarite mi zatrevjati, da bi vas moj odstop spravil v zadrego! Saj imate drugih kandidatov na prebitek.«
»Že res,« je zamomljal Morel. »Nerodno je le to, da si je deklet izbralo baš vas.«
»Baš mene?« je osupnil mladi mož. »Saj me niti ne poznate!«
»Oprostite: videla vas je in prav vas si je izbrala med vsemi drugimi.«
Mercier se še zmerom ni opomogel od osuplosti.
»Mene si je izbrala? Ni mogoče! Kje neki me je le videla?«
»To je skrivnost Selekcije agencije. Povem vam lahko le toliko, da si je med vsemi kandidati izbrala ravno vas.«
Veseli smehljaj je mlademu odvetniku preletel obraz. Spet ga je bila zmogla radovednost.
Pustolovščina je postajala vse skrivnostnejša. Brez njegove vednosti, da, čeprav se sploh ni poteboval za njeno naklonjenost, ko je vendar še poznal ni — zoper njegovo voljo tako rekoč se je bila neka ženska odločila zanj in si ga izbrala za tovariša v pustolovščini, kjer je šlo za srečo ali nesrečo vsega njenega življenja.
Ozrl se je okoli sebe, iskaje v vratih in v zidu skrivne linice, kjer ga je nemara ta skrivnostna ženska opazovala. Toda odkril ni ničesar. In tedaj so mu prišli na um drugi kandidati, ki so prav tako kakor on morali defilirati mimo skrite opazovalke.
»Kakšni neki so bili drugi snubci?« je zdajci vprašal.
»Brezhibni gentlemani, sami mladi gospodje iz uglednih družin.«
»Bežite no! In baš mene si bo šla izbirati...«
Ni dogovoril. Njegovemu samoljubju je vendarle laskalo, da je našel milost pred neznankinimi očmi; vrh tega ga je držala radovednost.
Hotel je po vsaki ceni spoznati mlado milijonarko — njo, ki bi si lahko izbirala moža med tisoči in tisoči boljših in zapeljivejših od njega, pa je vendarle vse odbila in si je rajši šla svojega bodočega moža iskat v ženitveno posredovalnico.
»Najbrže se ji zdim kakor kak princ iz devete dežele,« je zamrmral sam pri sebi.
Toda gospod Morel ga je vendarle slišal.
»Ne bi rekel! Tisti ste pač, ki se ji zdite najsprejemljivejši med vsemi kandidati: to bo in nič drugega.«

»Saj je tudi to nekaj!« je vzkliknil Noel in se brez hlinjene skromnosti samozavestno zasmeljal. —
Ko je šel drugi dan zvečer na dogovorjeno zabavo, je bil zelo razigrane volje.
Blaisovi saloni so bili pravilčno okrašeni. Vse je bilo v cvetju, od tal pa do stropa, in v slepečih žarnicah, da je bilo v sobanah svetlejši kakor podnevi. Povabljenec in povabljenec v razkošnih oblekah se je kar trlo.
»Če me vse ne moti, mi je Morel govoril o nekakem intimnem plesu,« je zmalaj mladi odvetnik z glavo. »To naj bo intimna prireditve? Če ni v teh štirih saloni najmanj pet sto ljudi, naj me vrag vzame! Kako naj zdaj tu najdem njo, ki sem ji tako všeč in ki naj jo vzamem za ženo?«
Počasi se je spustil v gnečo, iskaje z očmi ravnateljico ženitvene posredovalnice.
Videč, da ga ne najde, se je ustopil ob neizmerno širokih vratih, ki so vezala dva salona. Od onod je imel razgled po vseh dvoranah; razen tega so bila zrcala tako smotno razvrščena, da je lahko videl celo tiste pare, ki so se vrteli čisto na koncu poslednje dvorane. Razgled je bil res praviljen in Noel ga je užival, kakor uživa le umetnik.
»Okus ima Blaise, to mu moram priznati! In denar tudi. Videti je, da moda nese!«
Toda njegove misli so se venomer vračale k njej, ki ga je bila uklenila, čeprav je niti poznal ni. V tej množici je ženska, ki si hoče kupiti moža, in ta mož naj bi bil jaz...
Ta misel se mu je očitno zdela velezabavna, kajti ni se mogel premagati, da se ne bi bil samemu sebi zasmeljal na glas.
Zdajci je uzrl nekaj korakov vstran miren kotiček, skrit med zelenjem; dva, trije moderni nizki naslanjači so ga delali še intimnejšega in še bolj na varnem pred rajajočo množico.
Tja je zavil mladi mož, da bo v miru pričakal gospoda Morela.
O, kako si je takrat zaježal, da bi jo mogel skrivaj opazovati, kakor dolgo bi se mu hotelo!
Toda komaj je odgrnil zagrinjalo zelenja, ko je obstal: tihi kotiček je bil že zaseden. Dve dami sta se kosatili v njem, ena mlada, druga pa že v letih.
Noel si je dejal, da sta mati in hči, čeprav ni opazil med njima prav nobene podobnosti.
Mlajša je bila zala plavka s črnimi očmi. Obledena je bila zelo elegantno, a vendar ne vsiljivo. Noelove oči so se z ugodjem ustavile na njej. Ničesar ni pri ženskah tako cenil kakor zapetost in nevsiljivost, tako v vedenju kakor v obleki; zato se mu je sedanja moda z drznimi domisleki zdela pravcat greh proti zdravemu okusu — greh, ki ga resnična dama nikoli ne stori.
Nu, prav pri tej dami je Noel imel priložnost spoznati, kako se da združiti okus z modno elegantnostjo: čeprav je bila oblečena po drzni najnovejši modi, je njeno toaletto vendarle okusno karakterizirala mirna in nevsiljiva linija. Nakita tako rekoč ni bilo na njej; tudi po tem se je prijetno odlikovala od drugih.
Dami sta se polglasno pomenkovali; mlajša je starejši očitno nekaj pripovedovala.
Mercier se je ustavil, da ne bi bil nediskreten. Toda mlajša se mu je zdela tako ljubka, da kar ni mogel odtrgati oči od nje. Bila je visoke postave in lepe rasti in njen obraz, obdan z gosto plavo frizuro, je bil lep in zal hkrati.
Takat ga je deklica opazila; zakaj v njenem nepriljenem nasmehu in v velikih črnih očeh, ki so se zdaj obrnile k njemu, je bilo toliko mladosti, da pač ni mogla biti še žena.
Mercierju se je zdelo, kakor da bi se bila neznanka ob pogledu nanj zdrznila. Toliko je bilo gotovo, da ji je škrlatna rdečica zalila obraz.
Mladi odvetnik si je dejal, da je pač njegovo vsiljivo opazovanje krivo njene zadrege. Zato je odtrgal oči od ljubkega privida in si nekam sanjavo začel ogledovati vrvečo množico; spomnil se je, da mora poiskati gospoda Morela.
Prvi mah mu je bilo, kakor da bi ga omotica prijemala. Ljubkost njegove sosedice mu ni dala, da bi zbral svoje misli. Spomnil se je, zakaj je prišel nocoj na ples; in zdajci se mu je vse skup zastudilo.
Le zakaj se je šel spuščat v takšno pustolovščino? Ali ni mar smešno, da si gre iskat ženo v ženitveno posredovalnico? In zraven si še domišlja, da bo taka zveza srečna! Ne, tolikšna naivnost je pač neodpuščljiva!
Za trdno vem, da je ženska, ki mi jo je Morel določil, grda,« je govoril sam pri sebi. Kje bo neki ime! ta starec kaj pojma o teh stvarih! V njegovih letih se mu zd, pač vsaka ženska čedna, da je le mlada... Njegov in moj okus bosta različna ko noč in dan, to že vem, in ko bom zagledal njegovo kandidatko, me bo kar zazeblo.
Nekam živčno si je začel ogledo-

vati pare, ki so se vrteli mimo njega.
»Koliko nelepah žensk je tu!« je obupno ugotovil. »Kar strah me je, če pomislim, v kako strašni premoči so!«
In čez nekaj trenutkov:
»Saj vem, da ne bom imel sreče in ne bom dobil take, da bi bila po mojem okusu... Tako ljubka recimo, kakor je tale moja sosedica!«
Pogledal je proti damama in njegove oči so se srečale s pogledom mlajše od obeh; in zazdelo se mu je, kakor da bi ga nekam pozorno opazovala.
Ta vtis je bil tako neizpodbiten, da sam ni vedel, kdaj se je prebudil v njem moški ponos: vzravnal se je in drzno pogledal deklici v oči.
Le-ta ni prezrla Noelove drznosti. S komaj zaznavno kretnjo je vrgla glavo nazaj in prezirljivo skrivila ustnice. Njen še trenutek prej tolikanj razigrani obraz je zdajci pokril oblak nejevolje.
Mercier je bil preveč dober psiholog, da ne bi bil tega opazil: zato je umaknil pogled in pogledal drugam. Tudi je bil preveč preživel v ženski družbi, da bi zagrešil kakšno netaktnost — tem manj, ker njegova drznost ni bila nameravana in je ni neznanka z ničim izzvala.
Malomarno se je obrnil proč, hoteč zaviti v drugi konec dvorane. Toda komaj je odgrnil zelenje, ko je zagledal kakih deset korakov pred seboj gospoda Morela v družbi neke mlade dame, oblečene v kričečo zeleno obleko. Odvetnik je tisti mah pozabil svojo sosedo; hlastno se je umaknil nazaj in opazoval skozi zelenje neskladni par.
Le kako se more človek tako kričeče obleči!« je zamrmral sam pri sebi.
Potlej je zagledal napudrani in našminkani obraz Morelove spremielvalke in njene goste rdeče lase. »Strahota!« je pomislil. »Rdečelaska! Barva, ki je žive ne morem videti. In zraven se gre še zeleno oblačiti!«
Tedaj ga je spreletela misel, da mu je nemara Morel prav njo namenil za ženo.
Izenada ga je obšla čudna razdraženost. V mislih mu je bilo samo eno: kako bi se ognil rdečelaski.
Tedaj se je njegov pogled srečal z neznankinim. Deklica ga ves čas ni bila izpustila iz oči. In instinktivno, ne da bi bil kaj pomislil, je Noel stopil k njej in se priklonil: »Oprostite, gospodična, ali vas smem prositi za ta ples?«
Marcela — naši bralci so jo bili gotovo že spoznali — je zardela. »Nič kaj rada ne plesam,« je odgovorila in se v zadregi nasmehnila.
Toda mladega odvetnika tako plaha zavrnitev pač ni mogla ugnati.
»O, gospodična,« je zaprosil, »ne zamerite mi, da silim v vas! Bodi- dite dobri... velika nevarnost mi grozi.«
»Nevarnost?«
»Da. Dama v zelenem. Nekaj mi pravi, da mi jo bodo predstavili in da bom moral plesati z njo.«
Pokazal je diskretno z očmi na gospodično v Morelovi družbi.
Marcela toliko da ni udarila v smeh. Saj je le predobro slutila, kaj se dogaja v duši mladega moža.
»Kaže, da vam gospodična ni baš pogodu?« je menila razigrano, čeprav si je prizadevala, da bi se kazala nebržno.
»Oh, ko ne bi bilo te obleke, gospodična!« je vzdihnil Noel obupno in posmehljivo hkrati.
»Ta obleka se mi zdi prav ljubka,« je resno odgovorila mlada milijonarka, pripetljaj ji je bil v zabavo, tega ni mogla utajiti.
»Če vi to rečete, gospodična, mora že res biti,« se je priklonil Mercier; njen odgovor ga ni bil vrgel iz sedla. »Papagajaska obleka je res ljubka... in njena barva takisto. Že vidim, kaj je krivo: njeni lasje niso za to obleko! Morala bi si bila drugačne nataktniti na glavo.«
Marcela se je komaj premagala, da ni bušila v smeh. Videč kako resno se drži mladi mož, je veselo vzkliknila:
»Res ste zabavni, gospod! Vidim, da prav nič ne skrivate svojih misli: ta dama vam ni baš k srcu pri- rasla.«
»Drži. Samo vedeti ne morete, zakaj,« je odgovoril s isto razigranostjo, čeprav se je lepi milijonarki zdelo, da se je mlademu možu zmračil obraz. »A ker se že tako zanimam za mojo usodo,« je povzel nato in se hudomušno nasmehnil, »mi boste gotovo dovolili...«
S temi besedami je nežno prijel deklico pod roko in jo odvedel v gnečo plesalcev, v drugo dvorano; dejal si je, da se ga vse dotle, dokler bo v damski družbi, Morel pač ne bo upal ogovoriti.
»Zdi se mi, da sem vam za angela varuha,« se je zasmejala Marcela, ko jo je objel okoli pasu in se spustil z njo v ples.
»Odrešenica ste mi,« je vzkliknil navdušeno. »O, rotim vas, odrešite

me zelenih kril, rdečih las in varov-
vank gospoda Morela!«
To pot se Marcela ni mogla pre-
magati, da se ne bi od srca nasmeh-
jala. Ko je bila pa tako zabavna
ta zmešnjava, ki jo je vrgla mlade-
mu možu v roke, ne da bi bil slo-
mak le slutil, s kom plesše! In po-
tem ta njegov nepriljen humor!
Vgriznila se je v ustnice boječ se,
da ne bi s svojo neugnano vese-
lostjo zbudila pozornosti. Pa ni
dosti izdalo. Videč jo tako razigra-
no, se je še mladi mož razvnel. Pri-
žel je plesalko nežno k sebi.
»Gospod Morel mora biti hudo
velika živina, kaj?« je vprašala
hlipaje deklica, ko jo je nekoliko
minil smeh.
»Gospod Morel je nevarna živi-
na,« je odgovoril Mercier v šali.
»Ker spravlja človekov mir v ne-
varnost. Treba bi ga bilo zapreti.«
Marcela se je še glasneje zasmeh-
jala.
Merciera je jela ta neugnana ve-
selost spravljati v zadrego.
»Ali mar tega gospoda poznate?«
je vprašal.
Pogledal ji je v oči, ne da bi bil
kaj posebnega mislil pri tem; po-
gledal jo je s tistim zadovoljstvom,
kakor ga ima možki, kadar kram-
lja z mladim in zalim dekletom. In
ta pogled iz oči, tako blizu njenim,
je deklico zmedel; zbala se je, da
je ne bi spregledal.
»Mislim, da vas kavalir dame v
zelenem opazuje,« je menila, hoteč
obrniti njegovo pozornost drugam.
Mercier je pogledal proti skupini,
ki mu jo je pokazala. In res se je
srečal s prestrašenimi očmi ravnat-
elja Selekcije agencije. Toda
mladi mož si je dejal, da je Morel
le zato osupnil, ker ga je videl, da
plesše. Hkrati ga je pa prešinilo tu-
di spoznanje, da je le odgodil tre-
nutek, ko se bo moral predstaviti
dami v zelenem. In ta gotovost je
predramila vso iznajdljivost, ki je
je bil zmožen: temu srečanju se
mora po vsaki ceni ogniti!
»Ljubka moja odrešenica,« je o-
govoril svojo plesalko, »še eno
prošnjo imam.«
»Kakšno neki?«
»Rad bi se izmuznil odtod, ne da
bi me kdo opazil. Ali mi dovolite,
da se plesoč iztihnem skozi vrata? In ko bo tega plesa konec, mi
boste dobrohotno oprostili, da vas
ne bom odpeljal nazaj na vaš pro-
stor.«
»Kaj? Oditil mislite?« je osupnila
Marcela in smeh jo je tisti mah mi-
nil.
»Da.«
»Zakaj?«
»Ker ne maram nekoga srečati.«
»Nemara dame v zelenem?«
»Prav nje, da.«
»Nedoločno ga je pogledala.
Ali naj spregovorim in mu vse po-
ve?... Ne, to je Morelova stvar. A
vendar: kako naj ga potem zadrži? Če
bo odšel s slabim vtisom, ki ga je
nanj napravila rdečelasa mla-
denka, se utegne zgoditi, da ga
nikdar več ne bo blizu, da bo mora-
da še prestolnici obrnil hrbet in
nekam izginil, samo da bo imel mir
pred »zeleno rdečelasko...«
Vzlic temu, da je tako nebržno
in tjavdan govoril z njo, je Mar-
cela čutila, da njen plesalec
ne spada med lahkomišelnje ljudi;
rešla si je, da bi bil prav takle
malce svojeglav in svobodoluben
mož kakor nalašč zanj, posebno
za zakon, kakršnega si je bila iz-
misli... In naposled — in to je
glavno — mladi mož ji je bil tudi
po zunanosti všeč.
»Nemara ne bi bilo prav, če bi
takole na lepem izginili,« ga je
skušala pogovoriti. »Kaj pa če žen-
ska, ki se je tako bojuje, ni tista,
za katero jo imate?«
»Osuplost njenega spremljevalca
je preveč zgovoren dokaz, da je
moj strah utemeljen.«
»O, če se samo na to opirate...«
je zategnila nedoločno.
In čez trenutek je povzela:
»Počakajte vsaj, da vam jo pred-
stavim; saj vas to nič ne stane.«
»Pač: plesati bom moral z njo!«
»Ali je to tako strašna reč?«
»Strašnejša, kakor si morete mi-
sliti.«
Govoril je na pol s smehom, a
vendar je čutila, da je še zmerom
trdno odločen, popihati jo pri prvi
priložnosti.
»Včasih človek ne stori prav, če
ne izvede do konca, za kar se je
odločil... Tako utegne iti sreča mi-
mo vas, čeprav bi jo lahko ujeli,
da le iztegnete roko...«
»Prejubeznivi ste, gospodična,«
se je dobrohotno nasmehnil njene-
mu prizadevanju. »A kaj ko ne ve-
ste, za kaj gre! Denimo da cutim
do te dame instinktivno antipa-
tijo.«
Mladenka se je nasmehnila.
»Zaradi njene obleke?... Z menoj
ste sicer plesali, a če bi b'la zeleno
oblečena, bi vam bila najbrže prav
tako zoprna.«
Objel jo je s toplim pogledom.
»Ne,« je mehko dejal. »Tudi v
zelenem mi ne bi bili nevsiljivi.«
Toda prav za gotovo vem, da vi
nikoli ne bi nos'li tako kričečih
barv: vse na vas izdaja skladje in
okus.«
V dekličinih velikih očeh se je
utrlil blisk veselja; živahno je pri-
jela mladega odvetnika za roko.

»Nikar ne odhajajte!« ga je zaprosila. »Dajte, rajši zaplesiva se en ples!«

To pot je neznankin glas zadel ob občutljivo struno: mladi mož je nehote vztrepetal. Zamisljeno je pogledal svojo spremljevalko, potem je pa zmajal z glavo.

»Ne,« je trdno dejal, »ne smem več ostati. Zame je boljše, da grem; čutim to. Instinktivno antipatija mi narekuje ta beg, toda prepričan sem, da še modreje tisti ravna, ki beži zaradi prevelike simpatije...«

Sklonil se je nad drobno ročico, ki jo je držal v roki, in jo vroče poljubil. Zdelo se mu je, da je ta ročica malce trepetala.

Vsa zamišljena je Marcela gledala za njim, kako se čedalje bolj oddaljuje. Nehote je iztegnila roko, kakor da bi ga hotela zadržati; toda roka ji je nemočno omahnila. Vsa zmedena je strmela za njim, ne vedoč, kaj naj stori.

Bil je že v garderobi, ko se je šele zavedela. S strahom in iskaje se je ozrla po dvoran.

Tedaj je uzrla gospoda Morela; ravnatelj ženiševne posredovalnice se je bil razstal s svojo spremljevalko in si je v gneči plesočih parov prizadeval, da bi prišel do nje. Marcela mu je šla naproti. Ko je bila pri njem, ga ni niti poklicala v stran, temveč mu je hlastno kriknila:

»Brž, brž, stopite za njim v garderobo, da vam ne uide!«

»Kaaaj? Uiti misli?«

»Da, že odhaja! Brž, brž! Tak podvizajte se vendar!«

»A vendar — saj je bil še pravkar z vami!«

»Po golem naključju. Saj niti ne slutim, kdo sem...«

Potisnila je ravnatelj Selekcijske agencije k vratom in mu gredeč v naglici razlagala:

»Vaša zelena rdečelaska ga je tako prestrašila. Misli, da ste ga bili zaradi nje povabili na ples; zato beži, da mu je ne bi predstavili.«

»Zakaj mu pa niste zadeve pojasnili?«

»Oprostite!« ga je ogorčeno zavrnila Marcela. »To je vaša stvar! Pristala sem na vašega kandidata, vi pa gledajte, da uredite vse drugo!«

In ker je zagledala od daleč Mercierja v garderobi, se je ustavila in pustila Marcela, da je sam odhitel naprej. Šele ko je videla, da sta se moža dobila, se je vrnila v plesno dvorano in se pomešala med plesalce.

IX

Ko se je bil Noel poslovil od svoje plesalke, se je jadrno obrnil k odhodu.

»Včasih je težko po pameti ravnati,« je premišljal. »Ta deklica je res srčkana.«

A že se je otrešel občutka kesanja, ki se ga je loteval.

»Ostali mi je vsaj lep spomin: po ženskah, ki niso bile naše, se nam najhuje toži,« je citiral znan pregovor. Čez nekaj let si bom dejal, da sem šel mimo sreče in nisem iztegnil roke po njej — in vendar: če bi se spustil v ljubimkanje s tem zalim dekletom, bi le k svojim dosedanjim razočaranjem navrgel še novo.«

Mehanično je ponudil garderobski listek. Ko mu je iskala plašč, se je zdajci domislil, zakaj je bil prav za prav prišel na ta ples.

»Ali bo Morel divji!« je pomislil. »Moram se mu opravičiti, da me ne bo vso noč iskal. Jutri mi bom pa lepo v miru obrazložil, da se Mercier za zdaj še ne misli ženiti.«

Vzel je iz žepa posetnico in se je baš pripravil, da napiše običajno opravičilo, ko ga je nekdo potrepil po ramenu.

Začuden se je obrnil in v zadregi spoznal Morela.

»Kam pa, kam?« ga je dobrodušno ustavil stari gospod. »Česa pa še čakate, da vas predstavim svoji klientki?«

»Hvala; stvar je odveč,« je odkimal Mercier.

Morel je s imenitno hlinjenim presenečenjem razširil oči:

»Zakaj? Saj je niti ne poznate! Toda odvetnik ni kazal volje, da bi se spuščal v dolgozvozen pogovor. »Kaj je ne bom! Ona rdečelaska v zelenem, kdo pa drugi!« Ravnatelj Selekcijske agencije je prasnil v smeh.

»Kaj ste na glavo padli?«

»Tak ni ona?« je osuplo vzkliknil Mercier.

»Dajte no, bodite vendar pametni,« se je zresnil Morel. »Mar vam nisem rekel, da je mladenka zala in zelo odlične zunanosti? Gospodična, ki sem bil pravkar z njo v družbi, se vendar s tem popisom prav nič ne vjema.«

»To drži,« je tehtno pritrdil Mercier. »Nekam prenapeta se mi je zdel.«

»Menda!« mu je živo skočil Morel v besedo. »Le kako ste se mogli tako zmotiti? Saj ste vendar brali popis moje klientke: svetle kostanjeve lase, črne oči, precej visoke postave...«

»Drži,« je zmedeno priklimal mladi mož.

Vsa kri mu je udarila v obraz:

le kako se je mogel tako neumno zaleteti! Le kako je tako na lepem izgubil vso razsodnost — on, ki je drugače tolikanj preudaren in hladnokrvnen?

»Priznam,« je rekel v zadregi, »priznam, da sem bil popolnoma glavo izgubil, ko sem zagledal vašo spremljevalko. Njena zelena obleka me je docela zmešala.«

»Ali za gotovo veste, da ni bila nemara ljubkost vaše plesalke tega vzrok? Reči moram, da tako zalega dekleta že izlepa nisem srečal.«

Mercier se je pritrjevalno nasmehnil.

»Prav imate,« je priznal. »Zelo ljubko deklet.«

»In denimo, ko že o tem govorimo: ali se vam ne bi zdel zakon z njo mikavnejši kakor s katero drugo?«

Odvetniku se je zresnil obraz. Za trenutek se je v duhu zagledal v malce nedostopno lepoto svoje plesalke.

»Vsekako,« je zamišljeno dejal.

»Tudi za takole preudarno prigodo si človek rajši želi prijetne tovarišice. Toda zastran tega sem mnenja,« je menil skoraj z grenkobo: »Moja plesalka je po značaju vse prej kakor tisto, kar mi mislite zdajle predstaviti.«

»Zakaj?« je vprašal ravnatelj Selekcijske agencije in se nekam skrivnostno namuznil.

Mercier je komaj vidno skomignil z rameni.

»Vaša kandidatka mora imeti neki posebno samozavestno nastop — nastop, kakršnega daje pač bogastvo. Že njena «olja, da si kupi moža, izdaja o njej, in v svojem značaju; če bi niti, da ima zraven še fant, anire, me tudi ne bi kaj...«

Mercier je bil tisti večer očitno hudo divji na njo, ki mu jo je bil Morel namenil za ženo. Toda le-ta se za to ni zmenil.

»Ne morete si misliti, dragi gospod,« je prisrčno odgovoril, »kako zabavne se mi zde vaše pripombe. Žal pozabljate nocoj le eno: da je na videz še tako preprosto žensko bitje včasih strašno zapleteno. Poznam mlada dekleta, ki se postavljajo s cigareto v ustih in monoklom pred očesom, dekleta ki se zde na moč emancipirana — v resnici pa na tihem skrbno zalivajo drobno in občutljivo cvetko, ki ji je lužija ime; stavi kaj, da bodo večina od njih nekoč še odlične žene in matere.«

»Že mogoče! Toda jaz za svojo osebo vam moram priznati, da me je groza takih žensk, ki po opitje oponašajo moške, naj bodo v srcu še takšni angeli.«

»Priznam, naš moški čut je nasproti njim nezaupljiv; čeprav vam moram povedati, da človek šele v svojih letih doživi dragoceno spoznanje: da moraš namreč, če hočeš spoznati ženski značaj, z njo živeti — in še potem je dovolj ne spoznaš!«

»Zelo bodrilno za tistega, ki se spušča v zakon na poskušnjo!«

»Oprostite...«

Toda Mercier je skočil Morelu v besedo:

»Da, da, že vem, kaj bi radi povedali. Da ima vzlic drugačnemu videzu vaša kandidatka vse potrebne ženske vrline.«

»O tem sem trdno prepričan.«

»Nu prav,« je menil mirno odvetnik. »Vedite tedaj, da imam tudi jaz svoj videz; čeprav se danes ukvarjam z mislijo na to res ne navadam poroko, smete biti prepričani, da nimam namena postati zaradi nje mučenik.«

Ravnatelj ženiševne posredovalnice ga je nekam debelo pogledal. Mladi mož se je zasmejal.

»Nikarite se zaradi tega vznemirjati, boste videli, vse se bo še dobro končalo; saj vem, kaj takt zahteva. Zdaj mi pa pokažite svojo nevsakdanjo nevesto, da vam povem svojo sodbo o njej.«

Stari gospod se je nasmehnil.

»To je odveč, prijatelj...«

Gospod Morel je obmolnil, potem je pa milo dodal:

»Vašo sodbo že poznam: zelo ljubko deklet.«

Mladi mož je razširil oči.

»Kako neki naj bi jo bil presodil? Saj mi je že pokazali niste.«

»Nisem; pa jo vendarle poznate, in še govorili ste mi o njej.«

»Jaz?!«

Odvetniku je zmanjkalo besed. Strmo je pogledal Morela, še zmerom pomembno se smehljajočega, potem se je pa ozrl okoli sebe, po plesočih parih. In zdajci ga je presinilo kakor blisk: spomnil se je deklice, ki jo je bil sam zaprosil za ples.

»Ona!« je vzkliknil in razširil oči.

»Da!« je priklimal stari gospod.

»Menda me vendar ne mislite za norca imeti?«

»Kaj še! Golo resnico vam govorim.«

»Ni mogoče!«

Še zmerom se ni prav zavedel od tega spoznanja. Strmel je predse, ne vedoč, ali bedi ali spi.

»Le premislite nekoliko,« je povzel Morel. »Plavalaska, črne oči...«

»Da, da... tako se bere v popisu,« je sanjavo odgovoril Mercier.

»Zdaj si lahko mislite, kako me je osupilo, ko sem videl, da plešete z njo.«

Odvetnik se je zamislil.

»Jaz sam sem jo prosil za ples,« je pripomnil, »toda spomnim se, da me je že prej skrivaj opazovala. Vedela je, kdo sem; najmanj dvakrat ali trikrat sem prestregel njen radovedni pogled... In ko sem odhajal, me je po vsaki ceni hotela zadržati.«

»Razumem; ona mi je namreč povedala, da hočete zbežati.«

»Ona?« je zategnil mladi mož.

Prvo začudenje ga je bilo medtem že minilo; počasi se mu je vračala hladnokrvnost. Njegove ponosne oči so zamišljeno zastrmele v daljo.

»Ali mi ne bi izdali njenega imena in mi jo nekoliko natančneje popisali?« je vprašal nato.

»Zakaj ne — toda le pod enim pogojem: če vam je všeč in če pristanete...«

»Ne izgubljam besed,« je presekala Noel. »Njena zunanost je takšna, da si lepše ne morem želeči Pristanem.«

Zdajci se je spomnil, o kakšnih domnevah je še malo prej govoril Morelu; ob tej misli ga je minila vsa zapetost.

»Na, zdaj vidite!« se je nasmehnil. »Kdo bi si bil le mislil! Človek meni, da kaj pozna psihologijo, pa ga prva ženska preslepi: prisegel bi bil, da je ni plahejši in ženskejši deklice od nje!«

Toda njegov sobesednik je zmajal z glavo.

»Ali vam nisem rekel? Pri ženskah človek nikoli ne ve, koliko je ura. Vzlic temu bi pa rekel,« je resno dodal, »da ta dama ni kdor si bodi; nekaj dobrega je nedvomno na njej. In ne samo nekaj: še prav mnogo celo, se mi zdi.«

Odvetnik se je nekam nejevoljno nasmehnil.

»Uporabite,« je dejal.

»Bos?« je dejal, da imam prav. Ta ženska ne spada med tiste, ki jih gre dvanajst na tucat.«

»Tem bolje. Bo vsaj za dobro partnerko pri tej zakonski igri. Kdaj mi jo boste predstavili?«

»Predstavil vam je sploh ne bom, ker me ljudje preveč poznajo in bi zbudilo le nepotrebno pozornost. Vi njo poznate. Ona vas tudi. Najboljše je, če stopite k njej — še prej ji bom pa sporočil, da že vse veste.«

Mladi mož je priklimal.

»Medtem ko boste z njo govorili, stopim na balkon, da pokadim cigareto,« je dejal.

Še zmerom se ni bil prav opomogel od presenečenja, zato je hotel biti vsaj nekaj trenutkov sam. Da se v miru pripravi na to prvo »uradno« srečanje. Ne meneč se za starega gospoda, ki je zavil nazaj v dvorano, je krenil skozi druga vrata na balkon.

Sveži zrak mu je dobro del. In tudi cigareta se mu je prilagajala; tako je vsaj malo spravil svoje misli v red.

»Zadeva je res zabavna!« je premišljal sam pri sebi. »Da mi moja bodoča žena ne bi bila všeč, sicer ne morem reči. Vprašanje je le, ali se bova znala oba otresti slehernih čustvenosti in se zavarovati drug pred drugim z zidom spodobne nedostopnosti.«

Mladi mož se je za v noč, zatopljen v svoje misli, slil so morale biti precej rjati o lahkomišelnosti ni bila njegovemu obrazu niti sledu več in čelo so mu preplegle brazde. Cigareta mu je dogorevala; utrlil jo je in polglasno zamrmral:

»Najstrašnejše, kar si morem misliti, bi bilo, če bi se Noel Mercier lepega dne zatreskal v svojo ženo. Pazi, fant, to te lahko drago stane!«

Z malce porogljivim nasmeškom na ustnicah in z nekam trudnim obrazom, kakor bi hotel pokazati, da je doživel še vse drugačne stvari, se je vrnil v salon, da poišče njo, ki jo je sam imenoval zgolj »partnerko« v tem preudarnem zakonu.

X

Noel Mercier je najprej zavil v skriti kotiček, kjer je bil odkril Marcelo. Toda tam je opazil samo njeno starejšo spremljevalko. Sključena v naslanjaču je kinkala z glavo: zadremala je bila.

Odvetnik se je obrnil nazaj v dvorano — in tedaj je zagledal nekaj korakov vstran njo, ki jo je iskal, njo ki ga očitno še nekaj časa ni izpustila iz oči. V kotičkih njenih ust je igral droben porogljiv usmev.

In ta nasmešek je bilo tisto, kar je Noela najbolj dregnilo.

»Smrt božja!« je zaklel v mislih, »za norca me ima! In če pomislim, da sem ji še malo prej dvoril! Na, lepo kaš sem si skuhal!«

Ali so bile te misli vzrok, da je iznenada oledenel?

»Iskal sem vas, gospodična,« je rekel in se hladno priklonil. »Gospod Morel mi je povedal, s kom sem imel malo prej čast govoriti.«

»Ali vas je kaj manj strah pred menoj kakor pred damo v zelenem?« je odgovorila z vprašanjem m' da milijonarka. Videti ni bila prav nič v zadregi in tudi Noelova formalnost ji ni šla do žive; pripisovala jo je prirojeni zapetosti

siromašnega moža, trudečega se, da bi se prikupil bogatinki, ki si ga je izbrala za moža.

Na tihem si je pa dejala:

»Ne boš, lepi moj gospodič: vlogi sta zdaj zamenjani! To pot ne bo dekle zardevalo pred fantom!«

Ta gotovost je podelila deklici tolikšno samozavest, da je odvetnik že po njenem nasmešku uganil, kaj misli.

Vzlic temu ga hladnokrvnost ni zapustila.

»Nisem se upal misliti, da je tista, ki me je smela nocoj edina zanimati, tako zala,« je preprosto odgovoril.

Marcela je komaj vidno nabrala obrvi.

»Kakšno damo ste po tem takem pričakovali?« je vprašala, še zmerom z nasmeškom na ustnicah. »Ona v zelenem vas je razočarala; in jaz — mar tudi jaz nisem po vašem okusu?«

Mercier je obletel svojo spremljevalko z nedopovedljivim pogledom. Potlej je pa počasi povzel, kakor da bi šele iskal pravih besed:

»Pripravljen sem bil na drugačno... morda bolj... poslovno žensko, kaj vem. Vas je sama milina in sam nasmehek: kako naj združim tolikšno ljubkost s tolikanj čudno predstavo o zakonu in zakonskem sožitju?«

Milijonarka je namršila obrvi. Za trenutek so njene nekam trde črne oči zletele po plesalskih parih. Potem se je spet obrnila k Mercierju.

»Upam, da vam je ravnatelj Selekcijske agencije sporočil moje želje in zahteve?« je rekla nekam visokostno.

»Da, gospodična.«

»Upam tudi, da ste pač vi gospod Noel Mercier, tisti Mercier, ki mi je znal gospod Morel toliko dobrega povedati o njem.«

»Kaj vam je gospod Morel o meni govoril, ne vem; drži pa, da mi je Noel Mercier ime.«

»Odvetnik?«

»Na žalost brez prakse.«

Malce prisiljeno se je nasmehnil; o tej stvari mu je bilo očitno mučno govoriti, tem bolj, ker je čutil, da se upirajo vanj zapovedovanja vajene oči.

»Ta okoliščina zame nič ne pomeni,« je pripomnila. »Če se pogodiva, tako ne boste več imeli svoje pisarne.«

Mladi mož ni trenil z očmi.

»Ali mislite, da bi utegnila kakšna zapreka braniti, da se ne pogodiva?« je vprašal z istim umerjenim glasom.

»Takšno vprašanje bi morala jaz zadati,« je odgovorila brez obotavljanja. »Ali niste mar pravkar rekli, da nisem tista, ki ste se je nadejali?«

Zdaj je Mercier dvignil oči in jih uprl v svojo sobesednico. Okoli ustnic mu je zaigral nedopovedljiv nasmešek.

»Gospodična, temu se pravi koštetnost: sami veste, da ste boljši, neskončno boljši, kakor sem se upal nadejati; in ker se tega zavedate, želite, da bi vam še jaz to povedal.«

»O, nikakor ne!« je živahno oporekla. »Za poklone se ne peham. Le to je, da sem si izgovorila to in ono zastran pravic tistega, ki bo moj mož, in mu vnaprej omejila njegovo vlogo: ali ni potem docela naravno, da se vprašam, kakšen vtis ima o meni, in da vnaprej vem, ali bo hotel in mogel izpolnjevati dolžnosti, ki jih terjam od njega?«

Mercier se je ugriznil v ustnice, očaran in osramočen hkrati. Očaran nad prisebnostjo mlade dame, ki se očitno ni dala meni nič tebi nič ugnati v rog, nekoliko osramočen pa zato, ker ji je dal priložnost za takšno pripombo.

Govoril je z Marcelo kakor s katero koli deklico njenih let, toda pokazala mu je, da ne mara, da bi jo deval v isti koš s tistimi, ki se podede za fanti in hlastajo po moških komplimentih. Ne, ta je drugačna: hoče si moža kupiti in ne mara biti njegova; tega naj gospod Mercier ne pozabi!

To je bila že druga pika, ki jo je nocojšnji večer izgubil proti njej — proti deklici, ki jo je bil sam proglasil za ljubko... morda nekoliko prezagodaj!

Toda borilec Mercierjevega kova takšnih partnerk pač ni preziral; narobe! Prigoda se mu je začela dozdevati na moč mamljiva. Mladi mož se je v duhu že veselil, koliko priložnosti bo imel za proučitev tega res nevsakdanjega žene...ga značaja — da zakonskih dogodivščin niti v misel ne vzame!

In zakonska zveza na takšni podlagi, z medsebojno nedostopnostjo in vzajemnim spoštovanjem dane besede: ali ne bo to neizčrpen vir vsak dan novih doživljajev?

Toda prvo vprašanje je: ali je takšna zveza sploh mogoča?

Zakon kakor je bil doslej v rabi, temelječ na ljubezni, a še večkrat na površnem in spremenljivem čustvu; zakon ki se je zdel v tej obliki večen in nespremenljiv — tak zakon, se zdi, je doživel polom. Ali je neki mogoča kakšna druga oblika zveze med moškim in žensko? Oblika, ki bi izvirala iz medsebojnega dogovora in jasno orisanih dolžnosti, brez slehernega slepila?

Ali je dopustno, da stopita dva človeka v zakonsko zvezo in se do-

govorita, da za besedo »ljubezen« v tem sožitju ni prostora, zato naj bi pa prevzeli njeno mesto besedi »pogodba« in »vljudnost« — ali je to dopustno?

Mercier je bil preveč zatopljen v to razmišljanje, da bi utegnil odgovoriti. Tedaj je spet povzela Marcela:

»Vidim, da molčite; ali vas je mar že minila volja?«

»O, nikakor ne,« je hitro odgovoril mladi mož. »Še nikoli si nisem tako zelo želel, iti na poskušnjo z vami, kakor tele minute, ko sem tehtal mir in srečo, ki nama bo namenjena v zakonu, če bova izločila iz njega strast in ljubezen.«

»Res? Ali iskreno govorite?« je živahno vprašala. »Mislite, da bi mogli biti srečni v takšnem zakonu?«

Prvič dotle jo je obšel strah, kaj utegne on misliti o njeni zakonski ideji. Do tistih dob je gledala zadvejo samo s svojega stališča. Mož? Kaj bo on: njega bo plačala... bogato plačala zato, da se ne bo imel vzroka pritoževati.

Še na um ji ni nikdar prišlo, da bi možki utegnili še kaj drugega zahtevati.

In zdaj, čudno, jo je pred Mercierjem obšla sebična želja, da bi bil tudi on istih misli z njo.

A že ji je mladi mož odgovoril:

»Mislim, da je najina sreča odvisna samo od najine skupne volje.«

Marcela je vzravlnala svojo ponosno glavo. Milijonarka ni prenesla, da bi bila njena sreča sužnja kogar koli na svetu. In odkrito je priznala:

»Povedati vam moram, da bom srečna z vami ali brez vas. Takšna je moja neomajna volja. Če se ne cutite tako močnega, da bi sprejeli moj predlog v celoti, je boljše, da že zdaj odstopite. Kajti povem vam, da vas bom brez usmiljenja odslavila tisti dan, ko boste prekršili le eno točko najinega dogovora.«

Te besede so bile na moč jasne in niso prenesle ugovora.

Mercier se je nasmehnil. Ni bilo videti, da bi mu bila šla grožnja hudo do živega.

Ali se mu je mdr njena namera, da zaslužni njegovo možko voljo, zdel tako neresna, da jo je smel puščati v nemar?

In vendar je imel tudi on trdno voljo zgraditi si srečo, naj stane kar hoče.

Iz kakšnih skritih misli je zato-rej šel tolikanj nebržno mimo nevarnosti, ki so mu jo oznanjale Marceline besede? Ali je bil mar njegov pohlep po denarju tolikšen, da se je vse drugo umaknilo pred njim?

Ponovim, gospodična, da sem vam na razpolago,« je dejal namesto odgovora. Njegov glas je bil prav tako hladno vljuden ko prej.

To njegovo zagotovilo je ukresalo v dekličinih očeh blisk zadoščenja. Vse njene želje se bodo torej izpolnile, njena neomajna odločnost jo je pripeljala do cilja. In na tihem je zahvalila Boga, da ji je naklonil tolikšno bogastvo, saj drugače ne bi bila svojega namena nikoli dosegla.

To pot sem na cilju: našla sem si moža! Mož, ki ga bom dovolj drago plačevala, samo zato, da ne bo drugega počel kakor tisto, kar bo moja volja! Mož, ki mi ne bo vsiljeval svoje volje z grožnjo, da bi me lepega dne postavil na suho. Mož, ki mi ne bo v nadlego, ker bo njegova glavna dolžnost, da se bo ravnal po mojih željah.«

Bodočnost se ji je obetala tako blesteča, da je kar pozabila na svoj prejšnji visokostni nastop nasproti Mercierju. Obrnila se je k mlademu možu in vzkliknila vsa sijoča od veselja:

»Tak sva se res sporazumela?«

»Da, gospodična; popolnoma.«

Na lepem in brez prizanašanja je stresla svojo družabnico.

»Marija, zdramite se! Saj ste neopopravljivi! Sram me je namesto vas! Taka sramota!«

»Kaj se je zgodilo?«
Stara dama je planila pokonci in zasmehovala s širokimi očmi v Marcelu.

»Tako neznansko smrčite, draga moja, da se je kapelnic orkestra začel razburjati, katero pihalo ga tako vztrajno lomil. Saj mu delate kar sramotno konkurenco!«

»Oh, Marcela, preveč pretiravate! Je odgovorila stara družabnica v veliki zadregi in se plaho ozrla na okoli. Boječ se, da se ji morda res niso ljudje smejali. Videč, da se nihče ne zmeni zanjo, se je po malem pomirila; toda Marcela je ni hotela tako hitro izpustiti iz rok.

»Zdaj, draga Marija, ko ste se nekoliko zavedeli, vas moram opozoriti, da zberete vso svojo hladnokrvnost in vso prišebnost, ki ste je zmožni; usodim si vam namreč predstaviti svojega ženina, gospoda Noela Mercierja, moža, ki mu je odprta najlepša kariera, odvjetnika, ki mu zavidajo vsi njegovi tovariši, in zagovornika, ki ga njegovi klienti ne morejo prehiteti.«

Mercier se je diskretno nasmehnil. Stari gospodični je vsa kri šinila v glavo: s široko odprtimi očmi je strmela zdaj v Marcelu, zdaj v njenega spremljevalca. Hotela je nekaj reči, a ni našla besed.

Mlada milijonarka se je vidno pasla na njeni zadregi in presenečenju.

»Ze vidim, da ste od veselja vsi iz sebe,« je rekla na moč resno. »Verjemite mi, da znam po zaslugi ceniti vaše navdušenje. Le predobro vem, kako vam je pri srcu moja sreča in kako nesrečni bi bili, če mi ne bi mogli prvi čestitati. Toda moj zaročenec vas še ne pozna in zato tudi ne more slutiti vašega navdušenja; bodite vendar tako ljubeznivi in recite mu dve, tri prijazne besede za dobrodošlico.«

»Gospod, jaz...«

Stara devica je obmolnila. Vsa zbegana je pogledala svojo gospodario in obupno vskliknila:

»Oh, Marcela, saj ni mogoče, saj niste tega storili, kaj ne da ne?«

»Ko bi vedeli, draga prijateljica, v kolikšno čast si štejemo vaše zaupanje! Le predobro ste vedeli, da se nisem zmožna pregrešiti zoper dobre nauke, ki ste mi jih dajali vse življenje. Nu, zdaj vidite njih sadove, zdaj lahko sami presodite, kako modro sem ravnala: namesto da vzamem kakšnega boksarja, salonskega plesalca ali cirkuškega krotitelja, kakor sem vam grozila, sem si rajši izbrala moža iz naše družbe, moža, ki bo še vam všeč — tako všeč, da se bojim, da ne postanem ljubosumna na vas!«

Gospodični Duvalovi se je pod ploho besed začelo vračati duševno ravnotežje.

»Prav imate, mala moja Marcela,« je resno pritrdila. »Če je vse res, kar mi pripovedujete, vam moram čestitati. Vaš spremljevalec je čedne zunanosti in tudi jaz imam vtis, da je spodoben človek.«

Govorila je, kakor da bi bila na pogrebu; a prav to je Marcelino veselost še podžgalo.

»Kako sem vesela, Marija! Vaš pristanek imam! Verjemite mi, tako malo sem bila pripravljena na to, da boste istih misli z menoj, da sem zares kar ganjena.«

»Drago moje dete, se zmerom ste takšna porogljivka, kakor ste bili, in vendar ste v srcu tako dobri!« je vzdihnila vrla družabnica, komaj premagovaje solze. »Ali se pa tudi zanesete, da se niste prenačili?«

»Ali res dobro poznate svojega... tega mladega gospoda? Ali za gotovo veste, da boste z njim v vseh oziрах zadovoljni?«

»Ali za gotovo vem? Ali poznam svojega zaročenca? O, Marija, kako le morete o tem dvomiti! Poslušajte rajši in sami presodite, ali svojega bodočega moža poznam ali ne: Star je tri in trideset let. Oče mu je zgodaj umrl, zato ga je vzgajala mati. Ko mu je bilo osem let, je imel ošpice, z dvanaestimi leti je prestopal nevarno škrlatinko; ta bolezen mu je pustila za nekaj let bolehnost in telesno šibkost. Vojaščino je služil pri dragoncih. Noge ima dobre, vidi brezhibno in njegov želočec je v redu.«

»Nikar, Marcela, nikar ne govorite na takšen način.«

»Le počasi, draga moja, naj vsaj dogovorim! Dokazati vam moram, da svojega bodočega moža korenito poznam, in prav tako želim, da ga tudi vi spoznate... Naj torej nadaljujem: Moj bodoči mož je trdnega zdravlja in se ponaša z imenitnim tekom. Tri zobe ima plombirane, na dveh pa zlato krono. Čevlje nosi števil. 42, rokavice pa 7 1/2 — glede na njegovo dokaj visoko postavbo je torej oboje prej majhno ko veliko.«

»O, Marcela, takšne podrobnosti...«

Toda ni ga bilo človeka na svetu, ki bi prišel mladi objestnici do konca, kadar si je kaj vplela v glavo.

»Naposled moram navesti še to, da je moj ženin dobro zapisan pri tako častivrednih in občutljivih ljudeh, kakor so njegova sobarica, čevljar in perica. Da sliko dopolnim, moram omeniti še zelo važno posebnost, ki pač najneposredneje karakterizira pravno vrednost slehernega samca: svojega krojača plačuje še dovolj redno... To je, kolikor razmere poznam, velika redkost pri moških.«

Naj se je Noel še tako trudil, da bi ostal resen, pri poslednjih Marcelinih besedah ga je premagal bučen smeh.

»Čudovito zabavni ste, gospodična!« je vzkliknil, ko je prišel do sape.

»O, le počasi!« je menila Marcela in se živahno a s strogim obrazom obrnila k njemu. »V vašem življenjepisu je tudi nekaj črnih pik, in ne baš nedolžnih...«

»Nikarite!«

»Tako na primer trde o vas, da niste nikdar imeli nobene resne ljubezni, zato pa tem več prijateljic... in ena izmed njih...«

Obmolnila je, kakor da bi hotela že vnaprej uživati ob njegovi zadregi.

»In ena izmed njih?« je vprašal vpludno mladi mož. Na ustnicah mu je zaigral droben nasmeh.

»Ena izmed njih vas zelo bremeni!«

»Ni mogoče!«

»In še kako je mogoče! Namreč operetna pevka Grazia Nera. Pravi, da niste za nobeno pravo rabo: že po tretjem kozarcu ste trdi — takšna je njena beseda — in če tri noči krate, ste kakor... oprostite, tu ne bom rabila njenega izraza.«

»Bog ji poplačaj njeno plemenitost! Kajti pripisuje mi še nekaj več odpornosti, kakor je zares premorem: že od ene same neprespane noči me lasje bole in dva cocktaila me vržejo. Vse drugo je pa resnično in vam moram le čestitati, gospodična; imeniten spomin imate.«

Toda deklica ga menda še poslušala ni. Sklonila se je bila k Mariji, jo prijala za roko in jo ljubeče potpeljala.

»Zdaj vidite, draga prijateljica, da je vaša prešerna in lahkomišelnica Marcela vendarle preudarno dekle in da se ne spušta na slepo v kar si bodi!«

»Uboji moj otrok!« je zajecjela stara devica; videlo se ji je, da komaj premaguje jok. »Kako srečni sva bili doslej, ko sva živeli sami zase!«

»Saj bova tudi poslej, vi sebičnica! Kajti veliki sreči, ki si jo je obetal moj mož s poroko z menoj, je manjkalo samo en oblak. Ta oblak mu boste v svoji velikodušnosti vi ustvarili: za taščo mu boste!«

Osinila je Noela od strani z očmi in dodala:

»Pričo vašega navdušenega sprejema ne dvomim prav nič, da moj ženin že zdaj po zaslugi cenil naklonjenost, ki vas navdaja do njega...«

»O, Marcela!«

Čeprav je bila stara vzgojiteljica vajena objestnosti mlade milijonarki, se je vendarle vznemirila. Le kako bi mladi mož sprejel takšno govorjenje in kaj si bo mislil o njej? Prav gotovo si bo dejal, da je družabnica njegove zaročenke čemerna babnica, čeprav je v resnici sama dobrotica in priazenljiva in si ne želi drugega, kakor da bi mogla do konca svojih dni živeti nekje v tihem kotičku pri njej, ki jo je pomagala odgojiti in ji je bila danes edina ljubezen na svetu.

S strahom se je obrnila k mlademu možu in uprla vanj svoje plahe vlažne oči. Toda Noel je še za mar ni imel.

Vrgel je bil glavo nazaj in nepremično, kakor da bi bil izklesan, je z rahlim nasmehom na ustnicah zvišala gledal Marcelu Fernandovo, milijonarko, ki mu bo po njegovi lastni volji žena. In v njegovem nedolžljivem nasmehu je bilo vse: radovednost in prešernost in objestnost, pa tudi kos prezirljivosti in zapetosti: cela lestevica čustev, ki jih je stara devica bolj slutila ko uganila — in baš to ji je vsa kri pobralo z lice.

»Ta človek,« je razmišljala sama pri sebi, »ta človek ne spada med tiste, ki se uklanjajo tuji volji. Uboga moja Marcela! Misli, da si je sužnja izbrala, pa je dobila... gospodarja!«

XI

»Nu, Marcela, upam, da vam je noč prinesla pameten svet?«

»O čem?«

Deklica se je radovedno obrnila k svoji družabnici. Dobro je vedela, kam Marija meri, vendar jo je pustila, da sama pove, ker je hotela videti, do kod se bo stara gospodična upala iti.

In res je Mariji upadel pogum, ko se je njen pogled srečal z jasnimi, a trdimi očmi njene gospodarice.

»Nu, o onem gospodu... Dobre volje ste bili snoči in šali ste se, da me je bilo skoraj zares strah.«

»Nisem se šalila, dobra moja Marija.«

»Saj ni res, kaj ne da ne?«

»Kaj naj ne bo res?«

»Nu, tisto o... saj se nisem upala verjeti.«

»Zakaj ne?«

»Zdelo se mi je, da ta neznanec... ta tujec vendar ne more biti ženin, kakršnega si izbere moja mala Marcela.«

»Meni ni bil ne neznan ne tuj.«

»O, pač. Malo prej ste bili plesali z njim in takrat še niste vedeli, kdo je.«

Usmev je razklenil Marceline ustnice.

»Ali ste naivni, Marija! Kaj res mislite, da nisem poznala Noela Mercierja? Nu, vedite, da sem se bila že pred več dnevi zanj odločila.«

»Ne da bi ga poznali?«

»Pardon, ne da bi o n mene poznal. To menda ni isto!«

Stara gospodična se je razvnela.

»Tak res se zmerom sanjate o istih prenapetih načrtih — še zmerom se hočete poročiti s človekom, ki ga mislite... ki ga boste kupili!«

Marcela je stopila korak proti Mariji. Stara družabnica se je nehote umaknila.

»Kako ste rekli? Prenapeta se vam zdim?«

»Hotela sem samo reči...«

»Da se bom možila po svoji pameti in ne po vaši.«

»Seveda, saj tudi ne trdim, da...«

»Mi boste vi izbirali moža?«

»Ne, ne, o ne!«

»In ker mi je ta dečko všeč...«

»Ste si ga kupili.«

»Sem se zanj odločila.«

»Z denarjem?«

Marcela je prasnila v smeh. Marijina tragična resnost jo je bila razorožila.

»Kako zoprne besede rabite, ljubica moja! Verjemite mi, zabavni ste, a zraven tudi na moč smešni! Ali je mar tako nezasišano, če mlado bogato dekle vzame moža, ki nič nima?«

»Kandidata iz žinitvene posredovalnice...«

»Moža z lastnostmi, ki jih terjam od svojega zakonskega tovariša.«

»Zaročenca, ki ga je Morel iztaknil sam Bog si ga vedi kje.«

Marceli se je zmračilo čelo. Ugovorov ni prenesla; njena nekdanja vzgojiteljica jo je bila zastran tega sama razvadila. Vrh tega se ji je pogovor preveč raztegnil in ji je začelo pohajati potrpljenje.

»To se pravi, da vam misel na mojo poroko ne prija?« je vprašala nekam mrzlo.

»Jaz... o, ne! Saj o meni ni vredno govoriti. Kako srečno sva živeli obe, ko sva bili sami, a zdaj... nu da, saj je docela naravno, da dekle v teh letih misli na možitev.«

»Lepo, res lepo, da ste prišli do tega spoznanja. Ali vam torej nemara moj bočiči mož ni po okusu?«

»O, ne, nikakor ne. Samo to se mi zdi, da...«

Obmolnila je. Videla je, kako so začeli Marcelini prsti nekam živčno bobnati po kaminskem marmorju — in to jo je spomnilo, da bi bilo dobro malo premisliti, preden dogovori.

Po svoji zunanosti je ta gospod zelo čeden in prijazen,« je nekam hlastno menila.

»Zal dečko?«

»Zelo!«

»Spodoben?«

»Oh, in še kako!«

»Ali ste opazili na njem kakšno napako?«

Njene ostre oči so se zapičile v Marijine.

»Ne, ničesar graje vrednega nisem opazila... razen morda... če izvažem njegovo oholost... njegovo nekam prevzetno zapetost... njegov nekam domišljavi nasmeh... njegov...«

Čim dalje je stara gospodična govorila, tem bolj so se Marceli govevale obrvi. Na vso srečo za Marijo so se takrat odprla vrata in prikazala se je sobarica z velikim šopkom belih vrtnic v roki.

»Te cvetlice so prinesli za gospodično.«

Postavila je šopek na mizo in odšla. Mlada milijonarka je samo odpele posetnico, pripeto za pecelj.

»Noel Mercier,« je razbrala polglasno.

In zdajci se je zamislila:

»Prve cvetlice... prva vez...«

Nekaj trenutkov je stala nepremično, držeč šopek v roki. Njene oči so gledale cvetlice, toda videle jih niso. Uprte so bile vase in tam so videle sliko njega, ki ga je bila sklenila vzeti za moža...

In potem je zamrmrala, kakor da bi govorila sama s seboj:

»Njegova zapetost in oholost, njegov ponosni pogled, njegov prevzetni nasmeh... morda je vse to vzrok, da sem se odločila zanj, ne pa za katerega drugega... Za vsakdanje mevrse se nisem nikoli ogre-

vala. Jahanje na stari nadušljivi kobili ni nikaka umetnija, še tedaj ne, če nimaš o jahanju niti pojma... Zato je pa tem mamljivejša, obrzdrati čistokrvnega zrebca, ki so ga same iskre in živci!«

Potem se je obrnila k Mariji in ji s čudno mehkim glasom, še vsa zasanjana, razlagala:

»Glejte, ljubica moja, zakon je hudo čudna jed, ki jo postavijo pred takole neizkušeno dekle: dvomljiva ljubezen življenja s tega moža, ki bi se rad v miru odpeljal, ali se mu pa hoče nežne roke, ki bi mu zdravila protin... lepe besede brez dejanj... sebičnost, da se človeku kar gabi... umazana realnost, v ničemer ne podobna prekrasni fati morgani, ki vam jo poprej slikajo na zid... Vse to premešano z lažmi in strastmi, s smešnimi navadami in prostakiškimi manirami... vse to zaudarjajoče po prestanem tabaku in preobilno zaužitim vinu... vse to zabeljeno od časa do časa s spolskimi pripombami in dvoumnimi kretnjami... In naposled, vse to prekuhanano v zakonski intimnosti in servirano dan na dan, noč za nočjo, ne da bi se jedilnik le enkrat spremenil!... Ne, ne, nič vablivega ni v takemle novodobnem zakonu! In če začne mladenka, kakor sem jaz, ugibati in iskati, kaj se neki skriva v njem, verjemite mi, da se ne more prav nič navduševati ob misli na možitev!«

»A zakaj potem silite v zakon?«

»Ker ženska ni ustvarjena za samko; ker je sicer res, da je zakon v takšni obliki, kakor ga je ustvarila civilizacija in kakor smo si ga prikojili s svojimi šegami, dan današnji hudo dvomljiva pustolovščina, a v zvezi temu je neizpodbitno, da se narava, ko ga že kaže zaljubljenecem v tako lepih barvah, ni mogla zmotiti... Torej je le človek tisti, ki je tej ustanovi spalil njen pravi obraz!... In zato mislim, da bi se dalo iz njega napraviti kaj več in kaj boljšega, kakor imamo danes.«

Marija je poslušala svojo mlado varovanko s čedalje sočutnejšimi očmi.

»In vi, otrok moj, mislite tvegati svojo srečo za tak dvomljiv poskus?«

»Novo pot preizkušam, a ne trdim, da bo ta edino dobra in prava. Vsak iskren poskus je spoštovanja vreden. Ali naj že vnaprej zavrnemo možnost uspeha, še preden smo stvar pošteno preizkusili?«

Stara družabnica je iztegnila roke proti nebu: dekličino modrovanje se ji je zdelo blazno, da še nikoli takega.

Le kaj vse roji po glavi novodobni mladini!

Njena dni so dvajsetletnice mislile samo na ljubezen; brez nje si sreče niso znale predstavljati... Res da tudi takrat niso vsi zakoni igrali v skladju in soglasju, toda večidel je vendar kako šlo... Dan današnji pa mladina od same objestnosti ne ve, kaj bi novega uganila. Nova pota išče, takšna, da je ljubezen potisnjena docela ob stran.

In zakon je po novem le še kupčija, ali pa še to ne — po Marcelinem je zgolj družba, omejena z določbami posebne pogodbe.

Vnovič je hotela Marija povzdigniti glas, da morda vendarle spravi mlado razvajenko k pameti. Tedaj je pa videla, kako je deklica nekam sovražno vrgla cvetlice na mizo in živčno zmečkala vrtnico, ki ji je ostala v roki. Stara vzgojiteljica se je nehote nasmehnila.

Od besed do dejanj je hvala Bogu dolga pot, si je dejala na tihem; morda se bo neizkušena mladenka še o pravem času zavedela brezglavosti svojega početja. Zato je morda pametnejše, da ji ne ugovarja preveč. Pri taki trmoglavki človek nikoli prav ne ve, kakšno vlogo igra trma v njenih odločitvah...

Toda Marcela še zdaleč ni bila takih misli, kakor je utegnila domnevati njena družabnica. Njene misli so bile obrnjene čisto drugam.

Razmišljala je, zakaj ne more biti tako vesela, kakor je bila snoči na plesu. Le odkod ji je takrat prišla tolikanj neugnana objestnost?

V duhu je obnavljala abotnosti, ki jih je govorila, šale in otročarije... Zakaj se ji je bilo tako hotelo poskočnosti in prešernega veselja, da mu je morala dati duška s takimi abotnimi otročarijami?

In vprašala se je, kaj neki si je utegnili misliti o njej ljudni mladi mož, ki ga je mislila kupiti za moža.

Čeprav je ni mogel videti, ji je vendar temna rdečica zalila obraz. Zdelo se ji je, da se je snočnji večer vedla ko petnajstletna frklja.

Še zdaj je čutila kako se upira vanjo nemirni Marijin pogled... In potem ta nasmeh njenega bodočega moža, nasmeh, ki si ga ni znala pojasniti... nasmeh, ki je morda izdajal zgolj zadoščenje, morda pa tudi porogljivost in prezir...

Nekote si je potegnila z roko po čelu: tako čudna slabost jo je obhajala.

Mislila je tudi na to, da je bila naročila Mercierju, naj pride danes k njej; spravevala se je, ali bo po snočnem otročjem vedenju sploh še zmožna resnega in premišljene- ga nastopa.

Ali naj bo zapeta in nepristopna? Način, kako se je začelo njuno znanje, je bil zelo neprislilen; dišal je že od daleč po ljubimkanju. Toda če utegne biti ljubimkanje z Mercierjem kot priložnostnim plesalcem prijetno, je zadeva vse kaj drugega, če je ta plesalec njen bodoči mož, tisti mož, ki ga misli kupiti.

Do tod je prišla v svojem razmišljanju, ko ji je sobarica napovedala Mercierjev obisk.

Njen »izvoljenec« je vstopil v trenutku, ko si mlada milijonarka še zdaleč ni bila na čistem, kaj naj stori.

Deklica se je instinktivno vzrav- nala in njen ošabni pogled se je mrzlo uprl v mladega moža, kakor da bi ga hotel prikovati v spodobno razdaljo.

Toda odvjetnik ni spremenjene- ga dekličinega vedenja niti opazil, vsaj delal se je tako. Hladno in neprislileno se je priklonil: očitno ni maral pokazati, da bi bil pričakoval toplejši sprejem.

Marcela je na tišem občudovala njegovo neprisliljenost. Videti je bilo, da se je mnogo laže vživel v svoj položaj kakor ona. Resda ji je še snoči dvoril, toda takrat je še ni poznal; s kakšno lahkoto je bil potem spremenil vedenje in se prelevil v zapetega kavalirja!

Pogledala mu je v nebržno jo opazujoče oči, toda tudi v njih ni več sijal tisti vročinski ogenj, ki se je bil snoči vnel: iz tega je nekam naglo presodila, da ni bil niti trenutke iskren z njo — niti tedaj ne, ko ji je še neznanki šepetal komplimente na uho...

Skoraj živčno mu je pokazala cvetlice na mizi:

»Prosim vas, nikoli več podobnih daril: med vami in menoj ni mesta za takšno pozornost.«

»Kakor izvolite, gospodična,« je mirno odgovoril.

Najbrže je pričakovala ugovor, zato je še mrzleje povzela:

»Bodite tako ljubeznivi in uredite z gospodom Morelom zastran poročnih formalnosti. Mislim, da bi se poroka lahko vršila čez kakke tri tedne, ne?«

»Če vam ta rok zadošča, gospodična, tudi jaz nimam nič proti temu.«

»Kdo govori o roku? Saj nimam ničesar pripraviti! Če bi se zadeva mogla urediti v nekaj urah kakor v Ameriki, bi vas naročila za danes popoldne, in stvar bi bila kaj hitro gotova.«

Obmolnila je in pogledala mlademu možu v oči. Potlej je z nekam prezirljivim naglasom menila:

»Menda se niste nadejali, da bom za takšno poroko razpošiljala vabila? Vi, jaz in dve priči: to bo vse.«

»Imenitno, gospodična!«

Njegov nasmeh je bil neopredeljiv.

Toda deklica ga ni marala vzeti na znanje; stvarno je povzela:

»Na županstvo pojdete seveda... v promenadni obleki. In v cerkev...«

»O!« ji je skočil v besedo. »Ali je mar potrebno?«

»Kaj pa mislite? Mar odklanjate cerkveno poroko?«

»Kakor želite, gospodična, toda ne vidim potrebe, da bi vpletal nebo v to ženitveno komedijo.«

Rdečica ogorčenja je zalila Marcelin obraz.

»Kako se drznete tako govoriti? Vedite, gospod, da jaz verujem v Boga!«

»Jaz tudi, gospodična. Toda dovolite mi, da vas spomnim, da ima krščanski zakon svoje postavbe in svoje dolžnosti. Da nalaga ljubezen, družino, pokorščino... vdanost in zatajevanje samega sebe... Naposled terja od zakoncev čustva, obljube — skratka vse tisto, kar vi odklanjate.«

Marcela je živahno vrgla glavo pokonci.

»In kar ste vi kajpada pripravljene mirne vesti sprejeti!«

»O,« je krotko menil Noel. »Če kaj vem, sem samo izrekel željo, da ne bi vpletala Boga v poskus, ki ga misliva lojalno tvegati oba skup.«

»Nu, ko že gre za lojalnost... saj ste sami rabili ta izraz...«

»Da, a rabil sem tudi besedo »poskus«... Krščanski zakon je dokor- en; v tej točki ni nikakega dvou- mja.«

Mlada milijonarka je vzdihnila. Mercier je imel prav, tega ni bilo moči tajiti.

Stvar ji je začela postajati zapletena. Španski pisatelj, ki jo je bil premamil s svojo idejo — naj ga vrag vzame! — bi ji bil lahko pokazal pot do konca, ne pa da je kratko in malo spregledal težave takšne poroke in stopil čeznje, kakor da jih sploh ne bi bilo.

Nadaljevanje tega romana do- bite v št. 47 »Družinskega ted- nika«, ki izide 26. novembra 1936.